

NAUMÄSEN SUKUSEURA RY

2014

JÄSENLEHTI N:O 8

www.naumaset.com

SISÄLTÖ

Hyvä Naumasen sukuseura	5
<i>Merja Naumanen</i>	
Siteet Naumasiin	6
<i>Kyösti Hämäläinen</i>	
Sätöksen oma koulu	12
<i>Supi Taipale</i>	
Luonnonkauniit Azorit	16
<i>Tauno Naumanen</i>	
Vauhtia maalla, lumella ja ilmassa	18
<i>Ari Kuosmanen</i>	
Madeira mielessään	22
<i>Kyösti Hämäläinen</i>	
Vanhat kuvat kertovat	26
Runonurkka	28
Lammakesä	30
<i>Pentti Kuosmanen</i>	
"Pietarin tie"	32
<i>Erkki Taipale</i>	
Raakel ja hänen perheensä ajanlaskumme alun Palestiinassa	33
<i>Kyösti Hämäläinen</i>	
Vastakohtien Etelä-Afrikka	36
<i>Irja Louhio</i>	
Muistonäyttelyssä tavattiin	39
<i>Irja Louhio</i>	
Tiedotteita	40
Jäsenluettelo	42

NAUMASEN SUKUSEURA RY:N JÄSENLEHTI

TOIMITTAJA: Tauno Naumanen

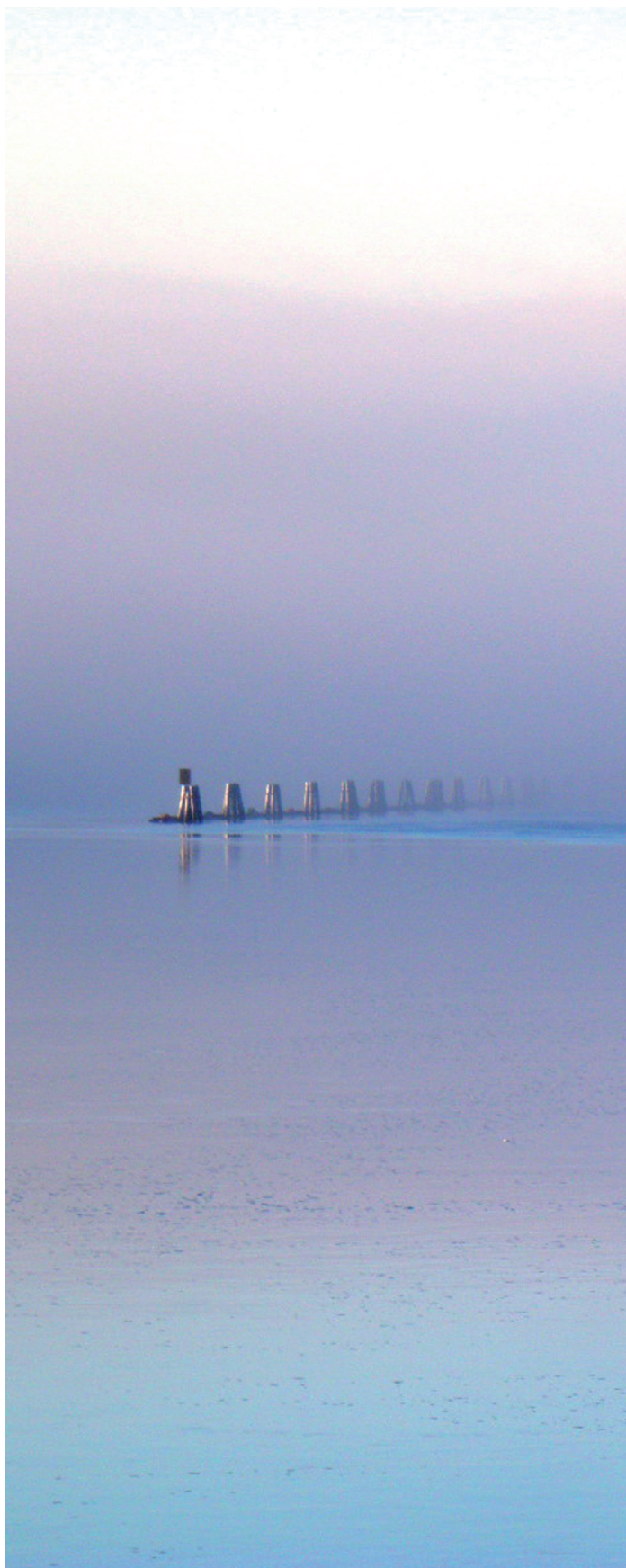
ULKOASU JA TAITTO: Irja Louhio

KANNEN KUVAT: Irja Louhio

PAINOPIIKKA

Kopijyvä Oy

Joensuu 2014

Naumasan sukuseura ry:n hallitus

Merja Naumanen
puheenjohtaja
Vattuniemenkatu 4 A 1
00210 Helsinki
p. 040 562 6609
merja.m.naumanen@gmail.com

Arvo Naumanen
varapuheenjohtaja
Pohjoiskaari 3 B 6
83500 Outukumpu
p. 050 591 2790
arvo.naumanen@pp.inet.fi

Seija Rönkkö
rahastonhoitaja
Polvijärventie 59 C
83460 Harinjärvi
p. 0400 510 517
seija.ronkko@gmail.com

Tauno Naumanen
lehden toimitus
Nepenmäenkatu 1 A 1
80200 Joensuu
p. 050 403 9541
tauno.naumanen@netti.fi

Pirjo Kuosmanen
hallituksen jäsen
Kalevankatu 10 A 7
80110 Joensuu
p. 050 538 9265
pirjoanneli2010@hotmail.fi

Sari Hiltunen
hallituksen jäsen
Korsutie 3 B
80400 Ylämylly
p. 050 585 9167
sarihiltunen@oyk.fi

Sukuseuraan liittyminen

- Sukuseuran varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä jokainen 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka isän tai äidin puolelta on sukuun kuuluva tai joka avioliiton kautta on siihen liittynyt.
- Sukuseuraan voi liittyä ilmoittamalla puheenjohtajalle, hallituksen jäsenelle tai ilmoittamalla seuran internetsivulla olevalla lomakkeella osoite: www.naumaset.com
- Sukuseuran jäsenmaksu on kahden vuoden toimintakaudelta 25 €. Seuran tilinumero on: FI 8557 705 320 032 085 (ei välilyöntejä).
- Seuran jäsenen alle 18-vuotiaat lapset voivat liittyä nuorisojäseninä, jotka ovat vapaat jäsenmaksuista.

Hyvä Naumasen sukuseura

Seuuraava lehti nuoren sukuseuramme historiassa on kääntynyt ja olemme siirtyneet toiselle vuosikymmenelle. Ensimmäisen kymmenen vuoden aikana Taunon johdolla saatiin valtavan hyvä pohja sukuseuran toiminnalle. Paljon erilaisia asioita laitettiin alulle ja viettiin loppuun kuten logo, sukuseuran nettisivut, sukuviiri, t-paidat ja Erkki Taipaleen mittava sukuselvitys muutamia mainitakseni.

Selasin kaikki sukulehtemme tähän saakka ja myös vanhoja julkaisuja on ilo lukea edelleen. Toivottavasti lehtemme kehittyi painos toisensa jälkeen ja jaksatte lähettää juttuja ja kuvia. Kaikki aiheet niin historiasta kuin tästä päivästä ovat tervetulleita. Toivon myös, että Irja Louhio jaksaa jatkaa upeaa työtään taitaessaan lehden.

Hallitus on kokoontunut Kimmelin 10-vuotis juhlakokouksen jälkeen kolme kertaa. Pöytäkirjat kokouksista ovat nähtävillä sukuseuran nettisivuilla. Tässä yhteydessä haluan kiittää hallitusta pyyteettömästä vapaaehtoistyöstään sukuseuramme hyväksi.

Tulevana kesänä kokoonnumme toista kertaa Outokummussa, johon toivomme taas runsasta osanottoa. Pyytäisinkin teitä miettimään ajatuksia, miten toivotte sukuseuran kehittyvän tulevien vuosien aikana. Nyt sukuseuramme jäsenmäärä on 115 eli tippunut hieman parhaimmista vuosista, jolloin jäseniä oli 144.

On ihailtavaa, että sukumme vanhemmat jäsenet jaksavat vielä tulla mukaan kokouksiin ja sukujuhliin ja jatkaa jäsenyyttään. Viime aikoina olen seurannut huolestuneena vanhusten hoitoa ja kohtelua, koska omilla vanhemmilla ja iäkkäillä sukulaisilla on joskus edessä hetki, että

kotona ei enää pärjää omin avuin. Näinä aikoina emme voi tuudittautua yhteiskunnan tukeen ja oma aktiivisuus onkin tärkeää. Helsinkiin lastensairaalaakaan ei näytä syntyvän muuta kuin vapaaehtoisvoimin.

Voisiko sukuseuramme osallistua johonkin Pohjois-Karjalan vanhusten hyvinvointiin jotenkin? Hyvä ystäväni Aira Samulin jaksaa käydä kiertämässä vanhainkodissa piristämässä vanhuksia, vaikka hänellä itselläänkin on jo ikää 87 vuotta. Hänessä on positiivista energiaa ja esimerkkiä meille nuoremmille.

Onko nuorilla Naumasen suvun jäsenillä kiinnostusta toimintaamme tai miten siitä saataisiin heille vielä kiinnostavampaa? Näitä voimme miettiä ja keskustella, kun tapaamme seuraavan kerran, joten lämpimästi tervetuloa kaikki Outokumpuun Wanhalle Pajalle lauantaina 5.7.2014.

Kuva: Marko Björns

*Helsingissä 31.1.2014
Merja Naumanen
Sukuseuran hallituksen puheenjohtaja*

Siteet Naumasiin

Kaisa (Katariina) Jyrkintr Naumanen on minun äidinäidin äiti. Hän oli syntynyt 1855 Kokonvaarassa ja avioitunut 1871 Wasilie Wasiljoff Lasaroffin kanssa, joka oli tuolloin 30, Kaisa vasta 16-vuotias. Wasilie (1841-1904), joka oli syntynyt Taipaleen Säkinlahdessa (N:o 36), tuli näin kotivävyksi Loilonniemeen (Taipale N:o 4). Sen haltija oli Kaisan isä **Jyrki (Rigo) Ivaninpka Naumanen** (1825-1886) ja äiti Anna Jyrintr Hartikainen Liperin Käsämästä. Tämän kuoltua Jyrki solmi uuden avioliiton Helena Korhosen kanssa 1865 Kaisan ollessa silloin 10-vuotias.

Kaisalle ja Wasiliele syntyi 9 lasta, joista tytär Anna on minun äidinäiti (1877-1961). Anna Wasilientr avioitui Kondrad Parviaisen kanssa 1898 Taipaleen Karin tilalle (N:o 39) saaden 10 lasta, joista tytär Aino (Anisia) on minun äiti (1909-2010). Aino Kondradintr on avioitunut Tauno Hämäläisen kanssa 1938 saaden 3 lasta, joista minä Kyösti Kalevi, olen keskimmäinen ja syntynyt 1943 Kuusjärven (nyk. Outokumpu) Alavinkylässä.

Kaisa (Ekaterina) Jyrkintr Naumanen, synt. Kokonvaarassa v. 1855. Puoliso v:sta 1871 Wasilie Wasiljoff Lasaroff (1841–1904). Isä Jyrki (Rigo) Ivaninpka Naumanen (1825–1886), Taipale N:o 4, Loilonniemi. Ivan Osipanpka Naumanen (1781–1840), Taipale N:o 5, Liperi. Osippa Naumanen (1747–1817), Taipale N:o 5, Liperi.

Anna Wasilientr Lasaroff, synt. 1877 Taipale N:o 4, Loilonniemi. Puoliso v:sta 1898 Kondrad Parviainen (1874–1934).

▲ Vasemmalla Aino Hämäläinen o.s. Parviainen meijerikkönä Alavien meijerissä vuonna 1936. Oikealla Irja Parviainen, Ainin sisko. Sivun kuvat: Kyösti Hämäläisen kokoelma.

Aino (Anisia) Kondradintr Parviainen (1909–2010). Puoliso v:sta 1938 Tauno Hämäläinen (1906–1950).

◀ Aino Hämäläisen 50-vuotis syntymäpäivänä 1959. Oikealla Aino ja lapset Kyösti, Pentti ja Irja.

Kuva: Pentti Voutilainen.

Kotiseudulla vietettyjen lapsuus- ja nuoruusvuosien jälkeen suuntasin kulkuni Turkuun, johon aikaan sisältyi opiskelua Turun yliopistossa ja sen myötä maisterin tutkinnon suorittaminen. Yksi koetinkivi oli vuoden mittainen auskultointi Turun normaalkoulussa, jotta yleensä pystyin hakemaan vakinaisia lehtorin virkoja. Niitä ei kuitenkaan heti Turun seudulta auennut, niinpä hoidin viransijaisuuksia Paimion kansalaiskoulussa sekä Alastaron ja Yläneen kunnallisissa keskikouluissa. Tuntiopettajana ja tutkimusryhmän jäsenenä toimin Turun yliopistossa kahden lukukauden ajan, mikä aika opetti paitsi tieteen tekemistä, myös elämistä taloudellisessa ahdingossa. Sen sai aikaan vain kerran lukukauden lopussa maksettavat luentopalkkiot ja Kulttuurirahaston myöntämät niukat tutkimusapurahat. Tämä pakotti hakeutumaan kauemmaksi kentälle ja turvatumpaan toimeentuloon.

Onneksi olin jo siinä vaiheessa tutustunut silloiseen koulujärjestelmään ja saanut omakoh- taista kokemusta opettajan työstä. Niinpä hain avoinna olevaalehtorin virkaa Kuusamon lukios- ta, tietämättä edes, missä Kuusamo tarkkaan ot- taen sijaitsee. Vasta kun rehtori soitti ja ilmoitti, että minut on valittu, otin kartan esille tutkiak- seni kulkuyhteydet Turun ja Kuusamon välillä. Suora lento Helsingistä Kuusamoon ratkaisi asi-

an ja lupasin ottaa paikan vastaan. Aluksi tosin ajattelin, että katsotaan nyt, pitää siellä ainakin vuosi olla. Mutta kuinka ollakaan, Kuusamossa vierähti yli kolme vuosikymmentä, jotka näin jälkikäteen ajateltuna kuluivat kuin siivillä. Nuo vuodet olivat monessa mielessä antoisat, niin ammatillisesti kuin harrastustenkin suhteen. Luoja tietää, millaista olisi ollut Länsi-Lapissa tai Savon sydämessä, jonne minut oli myös valittu, mutta muutama päivä liian myöhään.

Oman työn analyysiä

Laajan pitäjän ainoana lukiona Kuusamon luki- ossa oli enimmillään 500 opiskelijaa ja aloittavia luokkia G-luokkaan asti. Suurin ylioppilasjouk- ko oli kevään 1980 paikkeilla, jolloin kirjoituk- siin osallistui 150 kokeilasta. Tämä merkitsi myös opettajalle suurta ponnistusta suullisten kuulus- telujen pitämisessä, yo-kirjoitusten valvonnassa ja niiden korjaamisessa. Myös kohdalleni osu- neet kielistudion esimiehen tehtävät edellyttivät erityistä valppautta laitteiden säilymiseksi kun- nassa. Työni luonne muuttui olennaisesti siinä vaiheessa, kun lukioihin tuli perustettavaksi opinto-ohjaajan virka. Siirryin siihen vaiheit- tain, kun olin saanut virkaan vaadittavan päte- vyyden. Lukion muuttuessa kurssimuotoiseksi ja luokattomaksi vanha opetussuunnitelma oli

hylättävä ja opittava uusi, mikä merkitsi muutosta liki kaikissa koulun käytänteissä. Erityisen suuri haaste oli luokattomuuden keskeinen periaate, jonka mukaan yksilön tarpeet tuli ennen muuta ottaa huomioon. Tämä vaatimus toi keskusteluun vaaran, että opiskelija jää helposti yksin ongelmiensa kanssa, kun ei enää synny perinteistä luokkahenkeä. Syrjäytymisvaara olikin monen opiskelijan kohdalla ilmeinen, kun ei ollut riittävästi resursseja opinto-ohjausta ja oppilashuoltoa varten. Osittain tätä vajetta pyrittiin täyttämään vapaaehtoisella opiskelijatutoroinnilla, missä toisen vuosikurssin opiskelijat auttoivat lukiotulokkaita opiskeluun liittyvissä ongelmissa.

Työ nuorten parissa oli mitä suurimmassa määrin ihmissuhdetyötä ja vuorovaikutussuhteisiin perustuvaa. Henkilökohtaisissa haastatteluissa opiskelijoiden kanssa oli tärkeää luoda luottamuksellinen ilmapiiri, jotta opiskelija olisiertonut heikon menestymisensä taustalla olevat todelliset syyt. Myös urasuunnitelmien suhteen monet olivat aluksi liian kriittisiä, kunnes avautuivat niistä keskustelun kuluessa hyvinkin kertomaan. Joskus oppitunnilla hiljaisena pitämäni tyttöoppilas saattoi vastaanotollani osoittautua puheliaaksi ja huumorintajuiseksi tai luokkatilanteessa rehvakas nuori mies järkeväksi ja asialliseksi.

Yleisesti ottaen nykynuoret ovat osaavampia ja vapaampia kuin me omana aikanamme. Syyinä siihen on yhteiskunnan muuttuminen sekä tiedon tulva ja tiedon saavuttamisen helppous.

Erityisesti tietotekniikan alalla aika on ajanut monen vanhan koulun käyneen ohi jopa niin, että oppilas neuvoo opettajaa eikä päinvastoin.

Nykyisin koulun ovet aukenevat lähes kaikille peruskoulun jälkeen, mikäli opiskelijalla on oma halu jatkaa joko yleissivistävässä tai ammatillisessa koulutuksessa. Oman aikani lukio ei ollut samalla tavalla koko kansan koulu kuin se on tällä hetkellä. Pelkästään taloudelliset syyt kuten lukukausimaksut, pitkät koulumatkat maaseudulla ja kuljetusten puuttuminen olivat monesti esteenä opintojen aloittamiselle. Silloin jo keskikouluun pääsyn edellytyksenä oli alistuminen pääsykokeisiin kaikissa lukuaineissa aikaisemmasta koulumenestyksestä riippumatta.

Pelkät tiedolliset valmiudet eivät ole kuitenkaan ainut ihmisen mitta, vaikka ne hyvin usein ennustavat tulevan menestymisen. Perinteisesti meillä on ehkä liikaa korostettu teoreettista lahjakkuutta ja tiedon määrää eikä ole otettu riittävästi huomioon opiskelijan muita vahvoja alueita. Kokonaispersoonallisuuden kannalta myös sosiaalinen lahjakkuus ja organisaatiokyky ovat merkittäviä avuja elämässä. Oppilaitosten profiloitumisen ja erityislukioiden perustamisen kautta on alettu ottaa huomioon myös nuorten taiteelliset ja urheilulliset taipumukset, mikä on hyvä asia.

Mitä laajempi yleissivistävä pohja nuorella on ja mitä enemmän hän saa myönteisiä ja kehittäviä virikkeitä, sitä helpompaa hänelle on vastata

▼ Kuusamon lukio. Kuva: Erkki Homanen.

▲ Uusi koti Jyrinkylässä. Kuva: Irja Louhio.

tulevaisuuden haasteisiin ja tarvittaessa vaihtaa ammattia, mikä muuttuvissa olosuhteissa voi olla jopa väistämätöntä. Yleensä koulun tulisi tarjota myös heikommille oppilaille onnistumisen elämyksiä. Itsetunnon kehittymisen kannalta on tärkeitä, että oppilas tuntee pätevänsä ja on hyvä jossakin. Jos pätemisen tarve ei saa tyydytystä hyvässä, se voi toteutua pahassa ja ilmetä käyttäytymisessä ei-toivottuina reaktioina.

Paluu kotimaisemiin

Tosi kuusamolaista minusta ei kuitenkaan tullut, sillä sellaiseksi pääsee paikallisen mittapuun mukaan vasta kolmannessa tai neljännessä polvessa. Olin Kuusamossa “junan tuoma”, vaikka sinne ei ollut edes junanrataa. Mikäli olisin ollut kotoisin rannikolta, olisin ollut “tulvan tuoma”.

Koska juureni ovat syvällä Pohjois-Karjalan maaperässä niin äidin kuin isänkin puolelta, ei liene ihme, että palasin juurilleni heti, kun se oli mahdollista. Suorittaessani asepalvelusta Ylämyllyn varuskunnassa 50 vuotta sitten en voinut aavistaa, että joskus palaisin juuri näille kankaille, ainakaan asumaan, niin kuin on tapahtunut. Tuliaisina Kuusamosta toin mukani kiinnostuksen paitsi jatko-opintoihin, myös luonnosta löydettäviin korukiviin ja mineraaleihin. Niitä on kertynyt sekä yksityiskokoelmaksi että pysyväksi näyttelyksi Kuusamon lukioon ja kaupungin näyttelytilaan. Kuusamoon jäivät jatkamaan kasvuaan kolmisensataa kasvilajia, joista ehdin tunnistaa runsaat kaksisataa yhdessä toisten kasveista kiinnostuneiden kanssa. Harvinaisimpina kasveina jäivät mieleeni tikankontti, pahrtarikko, horkkakatkero, nuijasara...

◀ Kasveja Kuusamon luonnosta.

1. tummaneidonvaippa (*Epipactis atrorubens*), rauhoitettu
2. vilukko (*Parnassia palustris*), harvinainen
3. kyläkurjenpolvi (*Geranium pratense*), lähtöisin Paanajärveltä
4. mustasara (*Carex atrata*), harvinainen
5. neidonkenkä (*Calypso bulbosa*), rauhoitettu
6. tikankontti (*Cypripedium calceolus*), rauhoitettu

Kuvat: Tarja Salminen.

Kotimuseo

Yksi vanha harrastus, joka ilmentää keräilijän verta, on vanhojen tarvekalujen koonti ja luettelointi. Ajatus koota vanhat suvun käyttämät esineet saman katon alle yhdeksi kokonaisuudeksi heräsi todenteolla 1990-luvun alussa, jolloin kotitilamme Lösmänpuron haltija Aino esitti entisen hevostallin tyhjentämistä ja puhdistamista esineiden säilytyspaikaksi. Viimeksi tallissa oli majaillut juoksijatamma Sohvi, joka isä-Taunon kuoleman jälkeen jouduttiin myymään pois.

1990-luvun puolivälissä ryhdyttiin asianmukaisiin toimenpiteisiin. Tilat laitettiin kuntoon poistamalla tallin etunurkassa oleva soimi, puhdistamalla seinähirret ja rakentamalla lattia. Ikkuna-aukkoa suurennettiin asentamalla siihen talon vanha ikkuna. Saman kesän aikana rakennettiin hyllyt, joille puhdistetut esineet voitiin sijoittaa. Suurimman osan puhdistus- ja keräystyöstä teki Aino itse tyttärensä Irjan avustamana. Minä olin mukana lähinnä esineiden kokoamisessa ja luetteloinnissa yhdessä äidin kanssa.

Suurin osa esineistöstä on Lösmänpuron omaa käyttötavaraa vuosien takaa. Jonkin verran mukana on myös naapurien ja ystävien lahjoittamia esineitä. Niiden kokonaismäärä on noin 300, jotka kaikki on luetteloitu ja liitetty Ainon kertoman mukaisesti omaan historialliseen kontekstiinsa. Tällöin on selvinnyt paitsi esineiden käyttötarkoitus, myös niiden käyttäjät.

Yksi museon erikoisuus on Eriksonin seinäpuhelin, jonka isä-Tauno ja veli-Pentti olivat hankkineet Kuopiosta huhtikuussa 1943 eli sillä aikaa kun äiti oli minua hakemassa laitokselta. Uusia puhelimia ei silloin ollut ollut saatavilla, joten heidän oli tyytyminen hyväkuntoiseen käytettyyn koneeseen. Numeroksi sille tuli Alavi 14.

Talon peruskorjauksen yhteydessä Aino oli löytänyt vintin hiekkakeräyksistä Nikolai I:n ajalta olevan kymmenen kopeekan kolikon vuodelta 1833. Museon esineistöön kuuluu myös isä-Taunon sotasaaliina tuoma rautatuppinen tikari sekä kranaatinsirpale, josta Tauno haavoittui Kollaalla 12.3.1940 eli samana päivänä, jolloin Moskovan rauhansopimus allekirjoitettiin. Kohdalokasta Taunon kannalta oli se, että sotatoimet lakkasivat sopimuksen mukaan vasta seuraavana päivänä eli 13.3. klo 11.00. Sirpale poistettiin

Sortavalan kirkossa, joka toimi sotilasairaalana. Vierailu Sortavalassa jäi yhden mittaiseksi, sillä rauhanehtojen mukaan matkan oli jatkuttava. Seuraava etappi Taunon matkalla oli Varkauden kirkko, joka myös toimi tuolloin sotilasairaalana. Sieltä hän aikanaan pääsi kotiin toipumaan.

Kyösti Hämäläinen

▼ Lösmänpuron pihapiiri syysasussa v. 2012. Aukeamalla kotimuseon esineistöä. Kuvat: Irja Louhio.

Sätöksen oma koulu

Sätöskosken koulupiiri perustettiin vuonna 1943 ja ensimmäinen lukuvuosi alkoi saman vuoden syksyllä, siis seitsemänkymmentä vuotta sitten. Koulu ehti toimia kylässä 27 vuotta, sitten se sulautettiin Vanha-Sysmän kouluun.

Oman koulutieni aloitin Vuonoksen alakou-

lussa syksyllä 1940. Kotini oli Kuusjärven kunnassa Sätöksen kylässä ja kuuluimme Vuonoksen koulupiiriin. Matka koululle oli pitkä, mutta ei tietenkään pitempikuin viisi kilometriä, sillä jo vuonna 1898 annetun piirijakoasetuksen mukaan kenen-

kään koulumatka ei saanut olla yli viisi kilometriä. Paperilla varmaan näin olikin, mutta pitkältä se matka tuntui, ainakin talvella syvän lumen ja kovien pakkasten aikaan. Tie oli kapea ns. kärritie, jota ei koskaan aurattu ja me koululaiset kahlasimme usein aamulla todella syvässä lumessa. Joskus talvella, kun sää ja/tai keli oli aivan kamala, Huttusen Seppo sai lähteä kouluun hevosella. Monta pientä ja muutama isompikin koululainen mahtui laitarekeen ja se oli onnea se. Koulupäivän ajan musta Liisukka seiso i koulun pihalla halkopinojen välissä loimi selässä ja heiniä edessä. Koulupäivän jälkeen päästiin taas kyydissä kotiin.

Opettajani ensimmäisellä luokalla oli Veera Kovero, toisella luokalla Ida Tilles. Tiesimme, että he molemmat olivat tulleet siirtolaisina Karjalan alueelta. Ihania opettajia, niin kuin kaikki alakoulun opettajat oppilaiden mielestä, aina-

kin siihen aikaan. Tosin pahoitin mieleni, kun ensimmäisellä luokalla ollessani paras ystäväni Lilli sai esittää yksinlaulua äitienpäiväjuhlassa enkä minä vaikka sitä opettajalle ehdotin. Hän epäsi ehdotukseni kohteliaasti enkä ymmärtänyt miksi. Keväällä todistuksessani oli vain yhdeksikköjä ja yksi kuutonen. Johan syy selvisi.

Kouluviikko oli kuusipäiväinen. Koulukeittolaa varten meidän piti viedä kouluun syksyllä puolukoita tai karpaloita, erilaisia ryynejä ja jauhoja. Koulun siivooja hoiti myös koulukeittolan. Ruoka oli puuroa tai velliä tai jotain marjapuuron tapaista. Kamalinta oli ruispuuro, jossa oli kokonaisia karpaloita. Sitäkin oli pakko maistaa.

Parin vuoden kuluttua perheemme muutti noin kilometrin päähän edellisestä kodista. Uusi kotimme oli toisen koulupiirin alueella. Siskoni ja minä jouduimme menemään Harmaasaloon kouluun. Olimme molemmat yläkoululaisia. Tähänkin kouluun oli matkaa vain se ”sallittu” viisi kilometriä, ei enempää. Harmaasalon tiellä oli kulkijoita enemmän kuin entisellä koulutielämme, joten emme ihan umpihangessa joutuneet kahlaamaan. Ei lumiaura sielläkään kyllä koskaan käynyt. Olin nyt jo yhdeksänvuotias ja kuljimme talvella usein hiihtäen koulumatkan. Koulukeittolaa ei varmaan ollut, koskapa muis-tan repussa kuljetetut eväsvoileivät ja maitopul-lon, joka pujotettiin villasukkaan, ettei maito pakkasella jäätyisi.

Opettajamme oli Edla Smolander, joka oli ollut jo eläkkeellä, mutta tullut takaisin työhön, sillä nuoret opettajat olivat kaikki rintamalla. Hän oli ystävällinen mutta vaativainen opetta-ja. Rahtiuskasvatus oli kaikille pakollista. Hänen iskulauseensa oli: ”Suu nappiin eikä tippaa-kaan”. Se jäi helposti mieleen. Luokassamme oli 43 oppilasta. Kävimme koulua kuutena päivänä viikossa kuten muinakin vuosina.

▲ Vuonoksen alakoululaisia ja opettaja Ida Tilles v. 1942. Kuvassa kirjoittaja toinen oikealta ja opettajan vieressä ystäväni Lilli. Kuva: Supi Taipaleen kokoelma.

Taas tilanne muuttui. Kuusjärven- kunnan- valtuuston kokouksessa 3.8.1942 oli valittu toimikunta valmistelemaan Sätöksen piiriin perustettavan koulun avaamisasiaa. Kyläläisten toive oli täyttymässä. Päätökseen vaikutti varmaan sekin, että vuonna 1942 naapurikouluissa oli tilanahtautta; Harmaasalolla oppilaita oli 113 ja Vuonoksessa 74.

Ja seuraavan vuoden kunnalliskertomuksessa todettiin: ”Kuluvan vuoden elokuussa perustettiin kuntaan uusi Sätöskosken koulupiiri, jossa koulu toimii supistettuna Väinö Huttuselta vuokratusta huoneistossa. Tämän toimenpiteen kautta voitiin Vuonoksen täydellinen koulu muuttaa supistetuksi ja vältyttiin muutamien muiden koulujen laajennuksesta”.

Valtuuston kokouksessa 22.6.1943 valittiin Sätöskosken kansakoulun ensimmäinen johtokunta johon kuuluivat: Pekka Kirkinen, Väinö Huttunen, Herman Naumanen (isäni) Juho Naumanen (setäni) Aino Huttunen ja Antti Räsänen.

Koulutaloa Sätöksessä ei siis ollut eikä sen rakennuttamiseen ollut sodan aikana minkään-

laista mahdollisuutta. Niinpä maanviljelijä Väinö Huttunen muutti perheineen talonsa yläkertaan ja alakerran tupa kalustettiin luokkahuoneeksi. Viereiset sali ja pieni makuuhuone tulivat opettajan asunnoksi. Supistettu koulu tarkoitti sitä, että alakoulun luokat kävivät koulua syksyllä ennen varsinaista koulun alkua ja keväällä koulun lopettamisen jälkeen. Talvikaudella he kävivät koululla ehkä kerran viikossa, silloin heille annettiin kotitehtäviä.

Koulussamme oli tänä ensimmäisenä lukuvuonna yhteensä 32 oppilasta, alakoulussa 16 ja saman verran yläkoulussa. Luokassa työskentely tapahtui niin, että kaksi luokkaa piti hiljaista tuntia ja toiset kaksi luokkaa äänekkästä, jolloin opettaja kyseli läksyjä ja kotitehtäviä.

Opettajamme oli Taimi Juvonen, nuori rouva, jolla oli pieni Matti-niminen poika. Hän onnistui joskus koulutuntien aikaan karkaamaan apulaisen hoivista, jolloin hän juoksi nauraen äitinsä luo luokkahuoneeseen. Meistä se oli hyvin hauskaa, mutta opettaja harmistui aina niin, että tuli aivan punaiseksi ja apulainen sai toruja. Opettajan mies oli rintamalla.

▲ Sätöskosken koulun 4., 5., 6. ja 7. luokan oppilaat vuonna 1954. Takana vas. opettaja Ahti Väistö, joka pelasi lukkarina Outokummun Partiossa mestaruussarjassa. Kuvassa toinen rivi, toinen oikealta Matti Naumanen. Kolmas rivi, toinen oikealta Vilho Naumanen. Yläriivi toinen vas. Ritva Naumanen (nyk. Lappi). He kolme ovat sisarusia Pekka (Pettu) Naumasan lapsia. Takarivi toinen oik. Tauno Naumanen. Kuva: Tauno Naumasan kokoelma.

Koululuokkamme varustus oli puutteellinen. Siinä oli kaksi riviä paripulpetteja, tarvikelaappi, opettajan pöytä ja tuvan peräseinällä musta liitutaulu. Talon eteinen oli aika pieni ja myös talonväen käytössä, joten naulakot ulkovaatteita varten olivat luokan perällä, lähellä ulko-ovea. Mutta ei se meitä haitannut, tärkeintä oli, että koulumatka oli lyhyt. Veistotunteja varten ei oltu voitu järjestää tilaa, joten pojat kävivät veistotunneilla Vuonoksen kansakoulussa, Lankoni muistaman mukaan he kävivät siellä aika harvoin ja olivat silloin päivänkin yhteen menoon. Veisto- ohjaajana oli Koivuahon isäntä Herman Naumanen. Tyttöjen käsityöt olivat enimmäkseen neuleita, sillä koululla ei ollut ompelukonettakaan. Vähäiset koneompelut teimme kotitehtävien tapaan kotona. Talon pihamaa oli aika iso, siellä oli tilaavälituntileikkejä ja liikuntaa varten vaikka maatalon askareet veivät oman alansa. Koululaisten ulkokuone eli ”huussi” oli navetan vintillä, talon entinen ulkokuone oli jaettu seinällä kah-tia, erillinen huone tytöille ja pojille.

Huttusen tupa oli koulun käytössä vain yhden lukuvuoden. Seuraavana syksynä jatkoimme koulua Koskella eli entisessä Karttusen talossa.

Karttuset olivat muuttaneet paikkakunnalta pois jo ennen talvisotaa, silloin talossa oli asunut siirtolaisia. Siinä koulutalossa oli tupa, josta tuli luokkahuone, pitkäkhö kapea eteinen ja pieni hellahuone opettajan asunnoksi. Luokan nurkassa oli iso leivinuuni, niin kuin oli Huttu- sessakin. Kolmas pieni huone oli veistoluokka. Veljeni määritelmän mukaan veistoluokka oli niin pieni, ettei siellä voinut veistää mitään kir- vesvartta suurempaa. Pihan perälle oli raken- nettu välttämätön ulkokuonerakennus.

Opettajaksi oli valittu Helka Toivanen, mut- ta hän oli poissa syyslukukauden ja sijaisena oli Mielikki Päällysaho. Nuoria, mukavia opettajia molemmat. Oppilaita tällä toisella lukuvuodella oli yhteensä 43, alakoululaisia 15, yläkoululai- sia 22 ja jatkoluokkalaaisia, jotka kävivät koulul- la harvoin oli 6. Luokkahuoneen varustus oli suunnilleen samanlainen kuin edellisenä vuon- na, mutta urkuhahmooni meillä muistaakseni silloin oli.

Tämä oli viimeinen vuoteni kansakoulussa. Outokummun keskikoulu aloitti syksyllä 1945. Olin kesäkuun alussa pääsykokeissa ja minut hy- väksyttiin ensimmäiselle luokalle. ”Oman” kou- lun asiat kuitenkin kiinnostivat edelleen ja olin useana vuonna mukana mm. nuorisokerhossa.

▲ Sätöskosken kansakoulu, takana opettajien asuintalo. Kuva: Museovirasto.

Sätöksen koulu jatkoi Koskella vielä monta vuotta. Talo oli ahdas ja huonokuntoinen ja remontteja jouduttiin tekemään vuosittain. Tontti koulua varten ostettiin jo vuonna 1945 Väinö Huttuselta, mutta rakentamaan ei päästy vielä pitkään aikaan. Uutta koulutaloa varten hankitut piirustukset lähetettiin kouluhallituksen tarkastettaviksi ja ne palautettiin hyväksytyinä 23.9.1947. Rakentamaan ei vielääkään päästy. KYMRO eli kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön väliaikainen rakennusasiain osasto ei antanut koululle rakennuslupaa. (Kuusjärven-Outokummun historia, sivu 332) Syynä se, että sotakorvauksiin tarvittiin kaikki mahdollinen rakennusmateriaali. Vihdoin 17.9.1949 koulun urakkasopimus hyväksyttiin ja koulutyö uopuudessa rakennuksessa aloitettiin 1.8.1950. Koulurakennus oli kaksikerroksinen, ylhäällä kaksi luokkahuonetta ja alhaalla yhdistetty voimistelusalivaestoluokka. Pihalla oli opettajien asuintalo ja tarpeelliset ulkorakennukset.

Koulun oppilasmäärä oli pysynyt tasaisena noin 43-44 suuruisena useita vuosia. Vuonna 1948 oppilaita oli 50 ja seuraavana vuonna luku nousi 63:een. Uudessa koulussa opiskelun aloitti 65 oppilasta. Mutta aika pian oppilasmäärä kääntylilaskuun niin kuin muuallakin Suomessa. Suurten ikäluokkien aika oli ohi. Vuonna 1967

oppilaita oli 29, ja seuraavana vuonna 21. Vuoden 1968 alussa Outokummusta tuli kauppalaja koulujen erilliset johtokunnat lakkautettiin. Tilalle tuli yksi kauppalan kaikkien koulujen yhteinen johtokunta, joka teki vuosittain tarkastukset kaikilla kouluilla. Viimeisessä Sätöskosken koulun johtokunnassa olivat seuraavat henkilöt: Aleks Mäntylä, Arvo Lehtorinne, Oiva Hyttinen, Aune Kirkinen, Mauno Koponen ja Jenny Tirkkonen. Opettajina olivat tällöin Birger Pennanen ja Mirjam Riikonen.

Vuonna 1969 lakkautettiin oppilasmäärän vähäisyyden vuoksi Vuonoksen kansakoulu eikä Sätöskoskellakaan ollut kuin 20 oppilasta. Kevätkaudella 1970 oppilasmäärä oli pudonnut jo seitsemääntoista. Kauppalanvaltuusto päätti kokouksessaan 29.4.1970 että Outokummun kauppalan Sätöskosken koulu lakkautetaan ja koulupiiri liitetään naapurikoulupiireihin 1.8.1970 lukien. Asiaa käsiteltiin valtuustossa vielä 27.5. ja päätettiin, että Sätöskosken koulupiiri yhdistetään kokonaisuudessaan Vanha-Sysmän koulupiiriin. Sätöksen oman koulun tarina päättyi tähän.

Supi Taipale

Kuva: Erkki Taipale.

Luonnonkauniit Azorit

Teksti ja kuvat: Tauno Naumanen

Ein vaimoni ja ystäväpariskunnan kanssa lokakuussa 2013 matkan Azoreille, sen pääsaarelle Sao Miquelille. Azorien saariryhmässä on yhdeksän eri saarta. Edellä mainittu on suurin, ja siellä on saariryhmän pääkaupunki Ponde Delakada. Saariryhmä kuuluu Portugaliin, mutta sillä on samanlainen itsehallinto kuin Ahvenanmaalla. Azorit ovat noin 1500 km päässä Lissabonista länteen. Sao Miquelle on noin 65 km pitkä ja 14 km leveä. Sen muoto muistuttaa lenkkimakkaraa. Saariryhmä on mannerlaattojen risteyskohdassa ja näin ollen tuliperäinen. Saariryhmässä asuu noin 600 000 ihmistä. Matkamme suuntautui pääkaupunki Ponde Delakaatteen jossa on 130 000 asukasta. Azorien saariryhmää kutsutan Atlantin helmeksi, luonnonystävien paratiisiksi

Lento Kuopion Rissalasta kesti noin kuusi tuntia. Lentokenttä on pääkaupungin vieressä. Kaupungin kadut ovat nupukivisiä, kapeita, yksisuuntaisia ja suorita. Jalkakäytävät ovat kapeita, kuvioitu ja merkitty valkoisilla kivillä. Pääkaupunki levittäytyy nauhamaisesti merenrantaan.

Atzoreille ei ainakaan vielä ole kovin suurta turistiryntäystä. Elämäntyyli ja kaupustelu eroaa monista turistikohdeista. Tavaroita ei tyrkytetä,

vaan niitä saa rauhassa katsella. Liikkeiden ovet ovat huomaamattomia ja aivan kapeankin oven takaa voi löytyä useampikerroksinen tavaratalo. Rahana on euro ja hintataso selvästi Suomea alhaisempi. Hotellimme oli Royal Carden, japanilaisen arkkitehdin suunnittelema. Hotellin sisään jäi atriumpiha, jossa oli kivipuutarha. Pihassa oli muutama suihkulähde, vesilammikkoja ja kivettyjä käytäviä. Pihassa kasvava ruokopuska (rottinki) toi hyvin esille saaren rehevän luonnon. Hotellissa oli myös ulko- ja sisäuintialtaat.

▲ Australialainen fikus. Juuren korkeus maasta yli metrin.

▲ Maasta pulppuaa tulikuumaa vettä.

Sää on vaihtelevaa. Parina päivänä voimme ottaa aurinkoa. Sää muuttuu nopeasti kevyestä sateesta aurinkoon. Lämpötila on kuitenkin yli kaksikymmentä astetta ja ilma hyvin kostea.

Kaupungissa on kolme puistoa, joissa on tosi suuria ja erikoisia puita. Lisäksi kukkaloisto on mahtavaa. Meillä sisäkukkana kasvava Hortensia on siellä parimetriä korkeaa ja siitä on istutettu jopa aitoja puistoihin. Teiden varret ovat täynnä kukkia.

Vuokrasimme auton kahdeksi päiväksi ja kiertelimme saarta. Liikennekulttuuri on hyvä, jalankulkijoita ja toisia autoilijoita kunnioittavaa. Manner-Euroopassa voi vain haaveilla sellaisesta liikenteestä. Saarella on suuret korkeuserot ja se tekee teistä erittäin mutkikkaita. Tiet ovat päällystettyjä ja joka paikassa on tukevat kaiteet.

Saarella on maanviljelystä ja pellot ovat mäkisiä. Lehmiä maaseudulla on melkein joka paikassa. Niitä tuli tiellä vastaan pieninä laumoina.

Saaren erikoisuus ovat kuumat lähteet. Kävimme paikassa, jossa vesi pulppusi kiehuvana maanpintaan. Paikallinen väki kypsytti ruokaansa tällaisissa lämpökaivoissa. Näissä paikoissa on voimakas rikin haju.

Eräs tärkeimmistä turistikohteista on Terra Nostran puutarhan lämmin uima-allas. Allas oli soikion muotoinen noin 100m x 200m. Syvyyttä altaalla oli puolitoista metriä ja lämpötila noin 40 astetta. Vesi on kellertävää, mutta kuulemma kaikki vaivat parantavaa. Altaaseen tulee koko ajan kuumaa vettä joten veden vaihtuminen on

varsin nopeaa. Tällainen uima-allas on petollinen. Oppaat varoittivat, ettei siinä saisi olla kahtakymmentä minuuttia pitempään. Veden lämpö kyllä koukuttaa sinne jäämään, mutta vanhemmille ihmisille se voi olla vaarallista. Oppaat kertoivatkin joutuvansa patistelemaan ihmisiä pois altaista. Lämpimän kylvyn jälkeen oli sitten yllätys, kun ei ollut kuin kylmä suihku, jossa voi pestä iholta rautapitoisen ruskean värin pois.

▲ Kirjoittaja Pirkko-vaimonsa kanssa kuumassa kylvyssä. (Ei se ole sitä miltä näyttää.)

Altaan ympärillä oli trooppinen puisto, jossa olivat monenlaiset puut ja kasvit edustettuina. Vesilammikoissa uiskenteli isoja kaloja ja mustia joutsenia, vaikka vesi näyttikin olevan melko vihreää.

Saarella on suuret korkeuserot ja vanhoihin tulivuoren kraattereihin on muodostunut järviä. Automatalla oli monia korkeita näköalapaikkoja, joista tosin osa häipyi sumuun. Sumu saattoi tulla äkkiä kun noustiin ylöspäin, mutta yhtä nopeasti se myös hävisi.

Saarella on paljon vaellusreittejä, mutta monet niistä ovat hyvin vaativia ja sää voi yllättää varsinkin korkealla.

Hotelli oli hyvä ja ruoastakaan ei voi valittaa, vaikka se ei ehkä ollut niin monipuolinen kuin Manner-Euroopan turistikohteissa. Azorit eivät ole aurinkolomakohde, mutta luonto on näkemisen arvoinen ja elämän tyyli on rauhallisen leppoista. Ei maailmalla liho mutta viisastuu, mutta tällä matkalla taisi vähän lihoakin.

Tauno Naumanen

Maalla, lumella ja ilmassa

Ari Kuosmasen yhteys Naumasiin:

1. Ari Tapio Kuosmanen (1950–).
2. Arin isä: Väinö Vihtori Kuosmanen (1922–2010), puoliso Irja Annikki Tuominen (1926–).
3. Isän äiti: Anna Kuosmanen o.s. Naumanen (1901–1985), puoliso Ilmari Kuosmanen (1897–1971).
4. Isoäidin isä: Heikki (Feodor) Ivanin poika Naumanen (1876–1929, puoliso Maria Voutilainen (1874–1935).
5. Isoäidin isänisä: Ivan Andreinpoika Naumanen (1833–1892), Sysmän kylä n:o 54, puoliso Marfa Pajarinen (1833–1905).
6. Ivanin isä: Andrei Ivaninpoika Naumanen (1796–1847), Lähtevän tila n:o 26, Sysmän kylä, puoliso Tatjana Lasaroff (1801–1860).
7. Andrein isä: Ivan Rigonpoika Naumanen (1754–1831), Koivukankaan tila n:o 6, Taipale, puoliso Akiliina Kuronen (1761–1844).
8. Ivanin isä: Rigo Pedrinpoika (?–1798)
9. Rigon (Grigorin) isä: Pedri (?–1743), puoliso Matrona Gavrillintytär (?–1763).

Teksti: Ari Kuosmanen / Kuvat: Ari Kuosmasen kokoelma

Alppihiihtohistoriaa

Aloitin lasketteluharrastuksen 1970-luvun alussa Outokummussa ja Joensuun Pärnavaaralla. Edustin aluksi Outokummun Partiota ja sitten Joensuun Katajaa.

Ensimmäiset Titan punavalkoiset sukset, sekä nahkamonot ostin naapurin työltä. Lajeina olivat mäkihyppy ja telinevoimistelu. Valmentajana toimi Olympiavoimistelija ja liikunnanopettaja Jaakko Kunnas.

Niistä oli helppo siirtyä lasketteluun. Jo parin vuoden laskuilla olin Vuokatissa hiihdonopettaja kursseilla sekä kisoissa. Taidot kehittyivät nopeasti oikeassa ohjauksessa.

▲ Vaimoni Susannen kanssa Italian Dolomiiteilla tammikuussa 2011.

▲ Nuori Ari uusien käytettyjen Karhu mäkisuksien kanssa noin v. 1965. Hinnaksi muistelen 20 mk. Aikaisemmin hupäsin tavallisilla suksilla ja äiti muistelee edelleen, kun tulin mäestä iltapäivällä suksen kappalaiden kanssa. Vasta kunnon mäkisukset alkoivat kestää pitkät hyyt.

▲ Ylhäällä: Tyyliä vanhan kaivoksen rinteessä 1960-luvulla.

▲ Kuva oikealla: Ilmaa suksien alle Tahkon syöksyssä v. 2012 Master-sarjassa. Olen ainut suomalainen jolle on jäädytetty kisanumero, juuri tuo 50. Finnish Alpine Masters-sarjassa ei ko. numeroa enää käytetä.

Alppikoulutus

- 1974 Ahory (= Alppihiihdon opettajat ry) ohjaajakurssi
- 1975 Vuokatti Kilpakoulun vetäjä
- 1976 Ahory opettajakurssi
- 1977 Jatkokurssi (Ahory)
- 1978 -1990 Ahory kouluttaja
- 1983 -1987 Ahory koulutuspäällikkö
- 1982 Jatkokurssi (Ahory), Itävalta Kaprun
- Osallistunut ISIA (=kansainvälinen Hiihdon-opettajaliitto) -kongresseihin v:sta 1981 alkaen. Viimeisin 2011 St Anton, Itävalta. Edelleen ISIA-kelpuutus ja jäsen.

Kurssit käytyäni minua pyydettiin kouluttajaksi Vuokattiin vuonna 1978. Parasta kouluttajana oli tutustuminen mielenkiintoisiin ja monipuolisiin ihmisiin ja saada palautetta.

▲ Ratalaskua Tahkolla vuonna 2006.

Ensimmäiset kisasukset olivat Kuopion Elo-rannalta hankitut käytetyt Rossarit (SL650).

Opiskelujen jälkeen v. 1978 liityin Eero Rimpiläisen pyynnöstä legendaariseen Siilinjärven Ponnistus ry:hyn, joka palkkasi minut myös Tahkolle opettajaksi. Pertti Ruuskasen kanssa kierrettiin kisoja minun 1965 mallin Cortinalla. Vuonna 1980 pääsin Tyynelän K2- tallilaskijaksi. Tätä ennen olin kaksi talvea Itävallassa hiihtävänä oppaana ja kieltä oppimassa.

Opettajana

- 1977 alkaen opettajana Tahkolla, Vuokatissa ja Laajavuoressa vuoteen 1995 saakka
- 1978-1980 Tahkon rinnepäällikkö
- 1985-1990 Hiihtokoulun johtaja Tahkolla
- 1992-2006 Jyväskylän Hiihtoseura ry:n (JHS) alppivalmentaja
- Hiihtävä opas Itävallassa 1978-1980
- 2010 takaisin Tahkolle opettajaksi (SkiClub) ja kouluttajaksi

Itävallassa pääsi laskemaan myös paljon syvää lunta joka todella on mieleeni ratalaskun ohella. Edelleen teen reissuja Alpeilla ja Kitzbuhelin Maailman Cup viikonloppu pitää kokea joka vuosi.

2000-luvun alussa tullessiin Carving suksiin ja niiden laskutekniikkaan pääsin hyvin kiinni ja tulokset on nähtävissä. Driftaaminen onnistuu ja nyt 2011 kesällä olin Itävallan Ski & Golf MM-kisoissa omassa sarjassani Suurpujottelun (SP:n) nopein. (Ski & Golf = Suurpujottelu ja 2 kierrosta golfia, 3 päivän kisa.)

Kilpailijana

- Ahory SP mestari yleisessä sarjassa neljällä vuosikymmenellä -70-80-90-2000
- 1980 luvulla 1-ryhmässä suomessa SP, Syöksy ja Supersuurpujottelu (SG).
- Finnish Alpine Masters SM-mestaruuksia 22 kpl.
- 1995 alkaen Alpine Masters hallituksessa
- 2005 alkaen Alpine Masters vpj.
- 2009 myönnetty kultainen Masters-mitali ja kunniajäsenyys.
- 2011 Suomen ensimmäinen MM-mitali, pronssia Masters sarjassa Ski&Golf kisoista Itävallassa.

Kilpailu ja hiihdonopettaja matkoja olen tehnyt ulkomaille vuodesta 1978. On ollut kunnia päästä laskemaan ja ystäväystyä monien alppikuu-luisuuksien kanssa eri puolilla maailmaa. Häkä Häkkinen oli yksi valmentajistani ja yhä edelleen pidämme yhteyttä. Viimeksi nyt helmikuussa 2014. Erityisesti syvän lumen laskut Kanadassa ja alpeilla ovat jääneet mieleen.

Outokummussa hankitut voimistelu- ja mäenlaskutaidot olivat hyvä pohja urheilulle. Onneksi isäni Väinö osti edes käytetyt mäkisukset, koska tavallisia suksia katkeili viikottain vanhan tehtaan rinteeseen tehdyissä hyppyrimäissä.

▲ Tahkon Super-G Masters kisoissa Tahkolla vuonna 2007.

Opiskellessani Jyväskylässä teknillisessä ammatikorkeakoulussa 70-luvulla. Liikuntatieteellisen jumppa- ja kuntosalilla tapasin monia hyviä kavereita ja heiltä sai oppia ja valmennusta moneen asiaan.

Ilmailun aloitin 1980-luvulla Keski-suomen Ilmailijoissa ja sitä jatkui vuoteen 2012.

Kohteina olivat Suomen lisäksi Pohjoismaat, Viro ja Pyreneiltä Ranskasta kävin yhden koneen tehtaalta. Lensin myös isompia 2 moottori potkurikoneita ja MD11 koneella olen ollut kutsuttuna Sanghaissa ohjaamomiehistössä 3. perämiehenä v. 2008. Matkalentäminen kaksimoottorikoneella pilvenpäällä yöllä kuutamossa on aina huikea kokemus. Pyrstötähti Halley:ta sain ihailla öisellä taivaalla perämiehen kanssa. Kävin lentämässä myös Finnairin simulaattoreissa mm. MD11 jumboa.

Vuonna 1995 sain kelpuutuksen vesikonelentämiseen joka on kohtuullisen vaativaa.

◀ Vitriinissä SM Masters (yli 30 v. sarjoista) mitaleja yli 30 kpl joista 24 kultaa.

▲ Olin noutamassa Pyreneiltä Etelä-Ranskasta 5 paikkaista Tampico TB 9 konetta vuonna 1997.

▲ Jyväskylän suurajot v. 1985 syöpätohtori Hannu Wallinheimon kanssa. Kilpailimme tupakoinninvastustamiskampanjan nimissä.

◀ Masters MM-pronssimitali sekä kristallipallo Itävallassa pidetystä Ski&Golf kisasta vuodelta 2011.

Ralliharrastus jäi minulta aika vähiin. Jyväskylän suurajot Hannu Wallinheimon kanssa v. 1985 oli huippukohta. Olin kyllä Tahkolla 1980-luvulla talviajokouluttajan apuna muutama talvena. Silloin autonkäsittelytaito kehittyi kiitettävästi.

Sisua, uskallusta ja yritystä on pitänyt olla, sekä rohkeutta toteuttaa unelmia. Toki onneakin. Työtäkin tämä on vaatinut. Myös ripaus osaamista, sekä maalaisjärkeä. Mottoni on: "Eteenpäin, huusi mummo lumessa".

Ari Kuosmanen

▲ Suomen Ski&Golf joukkue Itävallan Zall am Seessä v. 2011. Olen kuvassa keskellä. Silloin voitin Master sarjan MM-pronssia.

◀ Olen Ski&Golf MM-kisassa v. 2009 Zell Am Seessä. Taustalla Kaprunin jäätikkö, jossa lasketaan kisan Suurpujottelu. Alhaalla laaksossa on täysi kesä. Siellä pelataan 2 päiväinen Golf osuus!

Madeira mielessään

Teksti ja kuvat: Kyösti Hämäläinen

Vuoden 2013 viimeisinä päivinä, jotka koti-Suomessa olivat syksyisen harmaat ja lumettomat, suuntasimme matkamme kohti etelää tavoitteena nähdä kesä ja aurinko. Vajaan kuuden tunnin lentomatkan jälkeen saatoimme laskeutua Madeiralle, joka on todellinen kukkaparatiisi keskellä Atlantin valtamerta. Afrikan rannikolta, Marokosta sinne on matkaa n. 500 km, Lissabonista, Portugalin mantereelta n. 900 km, sama matka lännestä Azoreilta. Madeiran saariryhmään kuuluu kymmenkunta saarta, joista vain pääsaari Madeira sekä Porto Santo ovat asuttuja. Autiosaaret (Ilhas Desertas) erottuvat horisontissa 16 km:n päässä, missä asustaa vain joitakin villieläimiä sekä lampaita, jotka ovat oppineet käyttämään merivettä, kun makeaa vettä ei ole saatavilla. Näiden saarten lähistöllä majailee myös pieni yhdyskunta munkkihylkeitä, joista vain harvoin on mahdollista saada havaintoja. Se suosii rauhallisia rannikovesiä ja oleskelee alueilla, joissa on kallioluolia kuten näillä saarilla on. Aluksi kuvittelimme, että hylje on saanut nimensä erakkomaisen elintapansa mukaan, kunnes saimme selville, että nimi johtuu siitä, että sen turkki on samanväriinen kuin eräiden munkkikuntien puku. Uhanalainen hylje on mitä suurimmassa määrin, koska niitä on arvioitu olevan yhteensä enää vajaat 500 yksilöä.

Koko saariryhmä on syntynyt tulivuorenpurkauksesta yli 20 miljoonaa vuotta sitten. Uutta purkausta meidän tuskin tarvitsi pelätä, sillä viimeisestä purkauksesta oli kulunut jo 20 000 vuotta. Madeira löydettiin niinkin myöhään kuin vuonna 1419, kun portugalilaiset purjehtijat saapuivat ensin Porto Santolle vuotta aiemmin. Madeira kasvoi tuolloin sankkaa laakeripuuta, minkä mukaan saari on saanut nimensäkin. Metsää kaadettiin ja poltettiin sen jälkeen säästelemättä asutuksen ja viljelyn tieltä. Saaren keskiosa on jylhää vuoristoa, jonka korkein huippu Pico Ruivo on 1862 metrin korkuinen. Etelärannikko on tasaisempaa ja tiheästi asuttua.

Pääkaupungissa Funchalissa asuu liki puolet saaren asukkaista eli noin 100 000. Virallinen kieli on portugali, joka kuuluu romaanisiin kieliin, mutta muistuttaa puhuttuna paljolti slaavilaista kieltä.

Tällä matkalla, joka oli toinen matkamme Madeiralle, saatoimme heti tultuamme aistia leppoisen subtrooppisen ilmaston, joka oli meitä vastassa. Ilma ei ole Madeiralla koskaan liian kylmä, ei myöskään liian kuuma, kostea se voi sensijaan olla. Sen huomasimme vaatteistamme, jotka eivät tahtoneet kuivua muuten kuin päällämme auringossa. Madeiralla on sitä paitsi

▲ Santa Catarinan puisto meren rannalla tammikuussa 2014.

▲ Näkymä vuorille Pestana Miramar-hotellistamme.

monta mikroilmastoa, jotka poikkeavat huomattavasti toisistaan. Vuorilla sataa usein ja ilma on sumuinen, kun taas etelässä on usein lämmintä ja aurinkoista. Jouluku-, tammi- ja helmikuu ovat talvikuukausia, jolloin voi sataa enemmän kuin muulloin, mutta sateet ovat usein lyhytaikaisia ja muuttuvat hetkessä auringonpaisteeksi. Meidän aikanamme päivälämpötila vaihteli +16C ja +19C asteen välillä. Illat ja yöt olivat viileitä, jolloin tarvitsi laittaa päälle jopa villapusero. Kesäaikaan keskimääräinen päivälämpötila on Madeiralla +24C. Mikäli halusimme ennustaa päivän säätä, meille kerrottiin, että sen voi tehdä hotellihuoneesta käsin tutkailemalla autiosaarten näkyvyyttä. Jos saaret olivat aamulla usvan peitossa, saattoi olla varma siitä, että tulee kaunis päivä. Jos ne taas olivat selvästi näkyvisissä, vielä ennen iltaa tulisi sade päälle. Tämä havainto piti monta kertaa paikkansa, sillä tuulen suunta oli tässä ratkaiseva tekijä.

▲ Ihmeköynnöksen loistoa tammikuussa.

Madeira tunnetaan erityisesti kukistaan ja kasveistaan. Niitä saimmekin ihailla monenlaisia, kutsutaanhan Madeiraa myös lempinimillä Luojan kukkiva puutarha, Atlantin kelluva puutarha tai Edenin puutarha. Saaren kansalliskukka on kolibrikukka eli paratiisikukka, joka näyttää kukoistavan ympäri vuoden. Kukassa olivat monet muut, meillä huonekasveinakin

tunnetut kasvit kuten kalla, joulutähti, amaryllis, erilaiset orkideat, begonia, kiinanruusu sekä flamingonkukka, trumpettikukka, pullokapokki ja ihmeköynnös, joka kukki valtoimenaan hotellimme pihapiirissä tammikuussa. Alkuperäisiä puita saarella ovat laakeripuu, joka kattaa yli 20% saaren pinta-alasta sekä lohikäärmeppuu, jota Madeiran lisäksi kasvaa vain Kanarialla ja Kap Verdellä. Muita puulajeja ovat eukalyptuspuu, erilaiset akaasiat, plataani, makkarapuu, jakaranda sekä monet palmulajit. Hedelmäpuiden hedelmistä saimme maistaa meille entuudestaan tuttujen hedelmien lisäksi mm. anona eli kermomaenaa, passionhedelmää, guavaa ja mangoa sekä jalokastanjan pähkinähedelmiä, joita saimme ostaa juuri paahdettuina. Banaanit ovat makeita kääpiöbanaaneeja, jotka nimensä mukaisesti ovat tavallista banaania pienempiä.

▲ Jouluvaloja Funchalin satamassa.

Suosikiksemme nousi kalaruoista huotrakala eli espada, joka on valkoista, piikitöntä ja erittäin maukasta, varsinkin kun se tarjoiltiin paistetun ja kanelilla maustetun kääpiöbanaanin kanssa. Meille kerrottiin, että espada-kala viihtyy vain syvissä vesissä ja kun se kalastetaan ja tuodaan ylös pintaan, se kuolee välittömästi sukeltajan tautiin. Sitä ei tule sekoittaa espetadaan, joka tarkoittaa valkosipulilla ja yrteillä maustettua lihavarrasta. Uunituore leipä valkosipulivoilla (garlicbread) oli mainio alkupala, joskin hyvin eritasoinen eri ravintoloissa. Tomaattisipulikeitto kävi täydestä ateristiasta leivän kanssa. Erikoista oli se, että se tarjoiltiin uppomunan kanssa, mikä lisäsi keiton ravitsevuutta. Ruokalistoilta löytyi toki tavanomaisia pihvejä ja kanaruokia, joita kaikkia emme ehtineet maistaa. Merenherkkuja olisi luonnollisesti ollut tarjolla vaikka kuinka paljon kuten sardiineja, makrilleja, katkarapuja, hummereita ja simpukoita.

Vuoden suurin juhla Madeiralla on uusi vuosi, jonka juhlintaa saimme olla todistamassa. Silloin jokaisella piti olla mukanaan jotain lainattua, muutama kolikko taskussa ja 12 rusinaa kädessä, joilla sai esittää 12 toivomusta juuri ennen vuoden vaihtumista. Niin teimme mekin, samalla kun seurasimme tapahtumia hotellimme ylätasanteelta. Vaikuttava oli uuden vuoden ilotulitus, jolla Funchal on päässyt jopa Guinnessin ennätysten kirjaan, kun liki 60 000 rakettia puhkoo taivaan ja valaisee koko kaupungin 10 minuutin ajan. Ilotulitteita laukaistiin niin vuoren rinteiltä kuin rantabulevardeilta ja laivoistakin, mitä varten satamaan oli saapunut ennätyselliset 12 risteilyalusta seuraamaan spehtaakkelia. Katujen varret ja puistot olivat jouluvalaistut niin, että 520 000 lamppua, 200 000 led-valaisinta sekä 25 kilometriä valokaapelia olivat luoneet joulutunnelmaa erilaisin koristein ja seimiasekelmin joulukuun alusta lähtien.

▲ Taustalla Hotelli Reid's Palace.

Kerran matkamme aikana osallistuimme kolmen suomalaisen ystävämmen kanssa kello viiden teelle, joka tarjoiitiin Hotelli Reid's Palacesa. Se sijaitsee korkealla kalliolla, josta on huimat näkymät merelle. Klassinen ja ainutlaatuinen paikka se on sen vuoksi, että se on avattu v. 1891 pysähdyspaikaksi Euroopan ja Amerikan väliä purjehtiville höyrylaivoille. Toinen erikoisuus on se, että tässä hotellissa ovat lomailleet monet historian merkkihenkilöt kuten Sir Winston Churchill (1874-1965) vaimonsa Clementinen ja tyttärensä Dianan kanssa v. 1950. Churchill oli paitsi valtiomies, myös kuvataiteilija ja kirjailija, joka maalasi Madeiralla ollessaan ja kirjoitti yhden lyhytkertomuksen, jonka tapahtumat liittyvät Madeiraan. Myös Ruotsin kuningaspari on ollut majoittuneena samaan hotelliin Madeiran

vierailunsa aikana. Ennen heitä hotellissa oli vieraillut Itävallan keisarinna Elisabeth (1837-1898), joka tunnetaan paremmin Sissinä ja jonka patsas sijaitsee Pestana Casino Parkin puutarhassa. Kaikkien näiden vieraiden kuvat oli nähtävissä hotellin vitriineissä. Varmaa tietoa sen sijaan ei ole siitä, onko presidentti Mannerheim käynyt Madeiralla silloin, kun hän oli vuoden 1945 lopulla hoitamassa terveyttään Portugalissa. Hänen matkansa syy oli paitsi terveydellinen, ehkä myös poliittinen, olihan parhaillaan Suomessa menossa raskas sotasyllisyysoikeudenkäynti. Mutta itse kello viiden teehen: Tarjolla oli kymmenkunta erilaista teelaatua, joista sai valita mieleisensä. Sen kanssa oli pieniä voileipiä, kakkuja ja pikkuleipiä. Puitteet olivat siistit ja hienostuneet, mutta tilaisuus kesti vain yhden tunnin. Toki me sen jälkeen saimme vapaasti katsella ympärillemme ja tutustua omatoimisesti hotellin yhteisiin tiloihin.

▲ Sissin patsas Pestana Casino Parkin puutarhassa.

Vuosisatoja vanhat levadat eli kastelukanavat ovat portugalilainen kastelujärjestelmä, jota olivat muinoin rakentamassa Afrikan puolelta tuodut orjat ja Portugalin mantereelta kuljetetut vangit. Järjestelmä perustuu veden juoksuttamiseen sieltä, missä vettä on paljon sinne, missä sitä ei ole yhtään. Kun saaren pohjois-osassa sataa enemmän ja etelässä on kuivaa, vesi huilaa helposti alaspäin. Suurten korkeuserojen vuoksi kanavien rakentaminen on ollut kuitenkin työläs tehtävä, kun periaatteena on ollut, että vesi kulkee niissä suhteellisen hitaasti. Aiemmin kanavat toimivat myös tavaroiden kuljetusreiteinä, nykyisin myös sähkön tuottajina. Yhteensä levadoja on Madeiralla n. 1500 km.

Runsaat 50 vuotta sitten rakennettiin levadojen viereen niitä seurailevat polut, jotka oli tarkoitettu kanavien vartijoita varten. Vasta 1990-lopulla oivallettiin myös niiden matkailullinen arvo ja ryhdyttiin kouluttamaan vuoristo-oppaita. Nykyisin jokainen Madeiran kävijä haluaa kokea jonkinasteisen levada-kävelyn, joita löytyy helpoista hyvinkin vaativiin reitteihin. Mikäli uskaltautuu pitkälle ja vaativalle kävelylle, jalkojen ja tasapainoaistin tulee olla kunnossa, sillä korkeuserot ovat huomattavat. Toki myös maisemat ovat silloin vertaansa vailla. Meidän retki suuntautui itä-osan vuorille, jonne pikku-bussi meidät kuljetti. Lähtiessämme paistoi aurinko, mutta sateen merkit vuorilla olivat ennustettavissa. Niin kävikin, että taivas vetäytyi synkään pilveen ja alkoi sade, niin kuin hyvin usein niissä maisemissa tekee. Reitin piti olla puolivaikea ja pituudeltaan 11 km, mutta sateen vuoksi vaikeusaste lienee selvästi noussut. Kävelim-

▲ Santo da Serran kirkkopuisto.

me useaakin levadaa pitkin, välillä nousemalla toistamiseen jyrkkää rinnettä ylös seuraavalle portaalle. Maisemallisesti menetimme sateen ja sumun vuoksi paljon, sillä näkyvyys vaihteli muutamasta metristä muutamaa kymmeneen metriin. Korkean paikan kammoiselle siitä saattoi olla jopa hyötyä, kun saatoimme rohkeasti sivuuttaa alhaalla ammottavat rotkot ja hyppiä kevyesti kielekkäältä toiselle. Kansainvälinen oppaamme osoitti meille, kuinka pienen vuoristorjärven koskessa elää kalojakin, joiden ymmärsimme olevan sateenkaarirautuja. Leivänmurut ja pienet juustopalaset saivat ne pomppimaan iloisesti vedenpinnan yläpuolella. Kävi mielessä, olivatko nekin aikojen kuluessa nousseet porras portaalta ylös merestä asti, vai olivatko ne kenties kotoperäisiä eli vuorten synnyn aikaisia? Taisi-

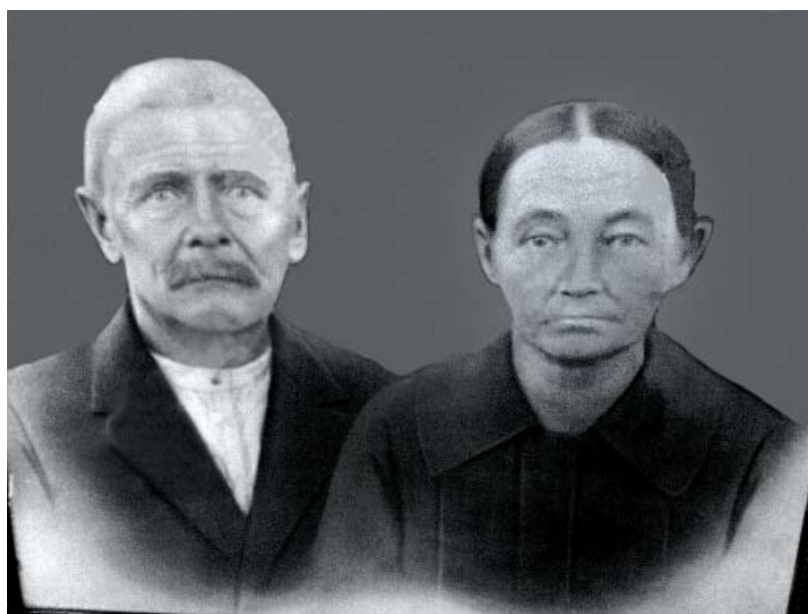
▲ Näkymä saaren itä-päästä.

vat sittenkin olla ihmisen sinne istuttamia... Yksi mielenkiintoisimmista tutustumiskohteista oli Monten palatsin trooppinen puutarha, jonne on keskustasta matkaa vajaat 5 km ja jonne menimme taksilla kaapelihissin sijasta. Palatsi on alunperin rakennettu yksityisasunnoksi 1800-luvulla, mutta sen puutarha avattiin myöhemmin myös yleisölle. Sieltä löytyy tuhansia trooppisia kasveja ympäri maailmaa, oma osastonsa on myös itämaisella puutarhalla sekä puhtaasti madeiralaisilla kasveilla. Puutarhan yhteydessä on Monten museo ja erittäin edustava kivien ja mineraalien näyttely, jossa viivähdimme kotvasen aikaa. Näytteet ovat suuria ja näyttäviä, ihmisen pään kokoisia ja suurempiakin. Ne ovat lisäksi vapaassa tilassa telineen päässä ilman lasivitriinin suojaa, joten niitä oli helppo katsella.

Korkeatasoisesta viihdykkeestä kävi kaksi konserttia, joihin pääsimme mukaan. Toinen oli Funchalin teatteritalossa, toinen englantilaisessa kirkossa. Edellinen oli mandoliinikonsertti, jossa oli yhteensä parikymmentä eri-ikäistä mandoliinin soittajaa ja kaksi laulosolistia. Saimme kuulla mm. Straussin valsseja ja tuttuja musikaalisävelmiä. Sekä sopraano että tenori olivat molemmat ihastuttavia. Jälkimmäisessä konsertissa esiintyi unkarilainen orkesteri, solisteinaan kaksi portugalilaista laulusolistia, jotka myös lauloivat yhdessä ja erikseen tuttuja sävelmiä vuosien varrelta. Niiden saattamana valmistauduimme kotimatkaan ja sanoimme: Muito obrigado & Chiao Madeira!

Vanhat kuvat kertovat

Viinijärven Naumasia

*Heikki ja Maria
Naumanen*

◀ Heikki ja Maria asuivat Liperin Ahonkylässä, Hölönaho nimisellä tilalla. Heille syntyi 10 lasta, joista kaksi kuoli pienenä. Heikin syntymästä tulee tänä vuonna 140 vuotta”. Mummoni Maria Simontr Iljoff on syntynyt 17.8.1874 Viinirannalla Tle n:o 61 tilalla. Ukkini Heikki (Feodor) Naumanen on syntynyt 15.8.1874 Tle n:o 56 tilalla. Heikin isä on Jegor (Jyrki) Ivanov Naumanen, syntynyt Viiniranta n:o 7 tilalla 15.2.1830.

Kuva: Tapani Naumasen kokoelma.

Maria Pirhonen

◀ Maria Pirhonen (o.s. Naumanen) ja lapset vas. Meri Vainio, Sirpa Kokki. ja Taisto Pirhonen Kuva on otettu Porissa, Ulvilan pitäjässä noin vuonna 1945–1946.

Kuvan lähetti Meri Vainio, Hämeenlinna.

Jatkuu ►

▲ Vasemmalla äitini isä Heikki Naumanen (ukkini), äitini äiti Maria Naumanen (mummoni), tätini Lyyli Kontkanen, hänen miehensä Paavo Kontkanen, 2. tätini Irja Piiparinen, 3. tätini Martta Hartikainen, 4. tätini Aino Parviainen ja hänen miehensä Aari Parviainen. Edessä heidän lapsensa, serkkuni Pentti Parviainen ja Suoma Pieviläinen (o.s. Parviainen).

Kuva on otettu Parviilan vanhan talon edessä Outokumpuun menevällä tiellä v. 1943.

Kuvan lähetti Meri Vainio, Hämeenlinna.

▲ Edellisessä lehdessä kysyttiin missä ja milloin tämä osuuskauppa on sijainnut? Kuvalle löytyi tieto. Se on Outokunnan 1. osuuskauppa, Okun myymälä vuonna 1910. Sijaitsi nykyisen Sokoksen tontilla Kummunkadulla. Sivumyymälät olivat Maljasalmella, Viuruniemessä ja Varislahdessa. Henkilöt vasemmalta Manu Tiilikainen, Lyyti Lavikainen, Aarne Antikainen, kaupanhoitaja Eelis Niemi ja Jussi Junninen. Kuvan lähetti Anja Pulli.

Etsijä

Minne kuljet mitä etsit?
Aamun aurinkoa nousevaa,
päivän kimallusta polttavaa.
Kesän vihreyttä pehmeää,
luonnon tuoksua lempeää.

Minne kuljet mitä etsit?
Kukkaketoa tuoksuva,
metsän huminaa rauhoittavaa.
Veden solinaa unettavaa,
pilven reunan purppuraa.

Minne kuljet mitä etsit?
Illan pehmeyttä leppeää,
yön viileyttä virkistävää.
Hämärän huntua häipyvää,
mielen rauhaa pysyvää.

Tauno Naumanen

Kuva: Tauno Naumanen

Kaivattu kesä

Kuljin, kuljin tietä pitkin
kesän päättymistä itkin
Miksi menit ihanainen?
Tunsin: oon vain mato mainen

Kuulin äänen taivahalta
tuntui aivan mahtavalta:
Joutsenparvi pääni päällä
huusi: "Mekin mennään täällä!"

"Kun saapuu kevät;
sulaa lumi ja jää
silloin riemuiten palaa
joukkomme tää!"

Maija-Riitta Kuosmanen

Kuva: Irja Louhio

Meidän suku

Tuli poika Idästä, liekö tullut rajan takaa.
Naumanen ol' nimeltään.
Kulki suot, souti selät, pitkät salot tallusteli.
Saapui Taipaleen kylähän, Viinijärven rantamaille.
Istui siellä illan pitkän, seuraavan päivän ajatteli.
Tähänkö kotinsa tekisi, asettuisi aloillensa?

Kruunu osoitti mieltymystä, lohkaisi maata kylältä.
Siitä alkoi pirtin teko.
Kauas kuului kirveen kalske, kohosi aholle tupanen.
Seinät hohti valkoisena, räppänä savua tunki.
Olipa siinä mukava, talvikautta kellotella.
Ei pistänyt pakkanen poikaa,
ei tuuli tuvassa tuivertanut.

Mutta olo oli yksinäinen, naisen kaipuu suuri.
Mistä tähän immen löytäis, lämmikkeeksi kainalohon.
Läksi kylille mies, neitokaisia katsomahan.
Kauneimman immistä valitsi, uuteen tupahan talutti.
Siitä impi ihastui, pojan kaulahan kapsahti.
Pappi aamenen sanoi, sikiäväiseksi siunasi.

Vaimo kulki kaikki kesät, paita koholla eestä.
Pian täytti pirtin pienen, pienet pojan palleroiset,
pienet tytön tylleröiset.
Kohta nousi toinen pirtti, kohta kolmaskin kohosi.
Suku laajeni rajusti.
Ei kaikki sopinehet, Taipalehen tanhuville.
Joku lähti pohjan perälle, joku etelään ehätti.
Sinne katosi nuorukaiset, hajosi kuin varpusparvi,
pitkin Suomen sydänmaita, josta elämän etsi.
Näin syntyi meidän suku, levisi koko maahan.
Mutta kerran kahteen vuoteen,
kokoonnumme Karjalassa.
Viides päivä heinäkuuta
tapaamme kuparikylässä.
Olkaa tervetullehia viettämähän iloista päivää.
Surut yhdessä sulavat, ilot kaksinkertaistuvat.

*Kalevalaa vapaasti mukaillen
Tauno Naumanen*

Kuva: Irja Louhio

Lammaskesä

Teksti: Pentti Kuosmanen / Kuvat: Irja Louhio

Pilkun kanssa pitkin pientareita

Oli kesäkuu 2010, kun meille tuli lemmikkejä. Tuupovaaran Öllölästä tuotiin naapuriin lampaista ja siinä samalla saimme mustan emolampaan Rositan ja kaksi karitsaa. Ne saivat nimet Rebekka ja Raakel. Rosita eleli vuoniensa kanssa tyytyväisenä. Talvellakin välillä ulkoillen ja auratuilla pihamailla yhdessä "kop-paa hyppien". Syksyllä 2011 lampaille oli käydä huonosti, kun hirvikoiria oli hypännyt lammasaidan sisäpuolelle. Laidun oli lähellä pihapiiriä; kuulin haukuntaa ja juoksin apuun. Lampaat säntäilivät pelon vallassa koiran yrittäessä tarrata niihin kiinni. Minä pingoin perässä ja kaappasin kiven. Koiria pelästyi ja ymmärsi hypätä yli aidan ja mennä menojaan. Sen tapahtuman jälkeen lampaat olivat pelokkaita ja ne vietiin aina yöksi sisälle.

▲ Kesälaitumella emot, vasemmalla Raakel ja oikealla Rosita, sekä vuonat Pulla, musta Pilli, Anni ja Akseli kesäkuussa 2013.

► Alkukesästä Pilkku oli vielä heiveröinen ja ihmisiin tukeutuva orpo karitsa.

▲ Pentti Kuosmanen ja Pilkku-lammas lepotauolla ja kauran jyviin tutustumassa kesäkuun alussa 2013.

Kesällä 2012 lampaat saivat toivottua seuraa. Muurajan kartanosta haettiin Roope-pässi ja niinpä talvella kaikki uuhet saivat karitsoja. Raakel sai Pillin ja Pullan, Rosita Akselin ja Annin, mutta Rebekan synnytyksessä ilmeni ongelmia. Kutsuin eläinlääkärin ja hän antoi emolle lääkityksen. Muutaman päivän kuluttua ilmestyi yksi pilkullinen karitsa. Huomasin että emo ei vielä voinut hyvin ja eläinlääkäri hälytettiin taas paikalle. Rebekan kohtalona oli kuitenkin kolme kuollutta karitsaa ja menehtyminen muutaman päivän kuluttua.

Pilkullinen uroskaritsa oli nyt orpo. Nimeksi se sai kuviodensa mukaan Pilkku. Se kannettiin lampolasta tupaan ja olopaikka perustettiin pahvilaatikkoon. Toiset emot eivät ehkä olisi huolineet laumaansa vierasta karitsaa. Ostettiin tutteja ja äidinmaidonvastikkeita. Näin selvisimme kuukausia ihmislasten ruualla. Niitä kuluikin muutaman sadan euron edestä.

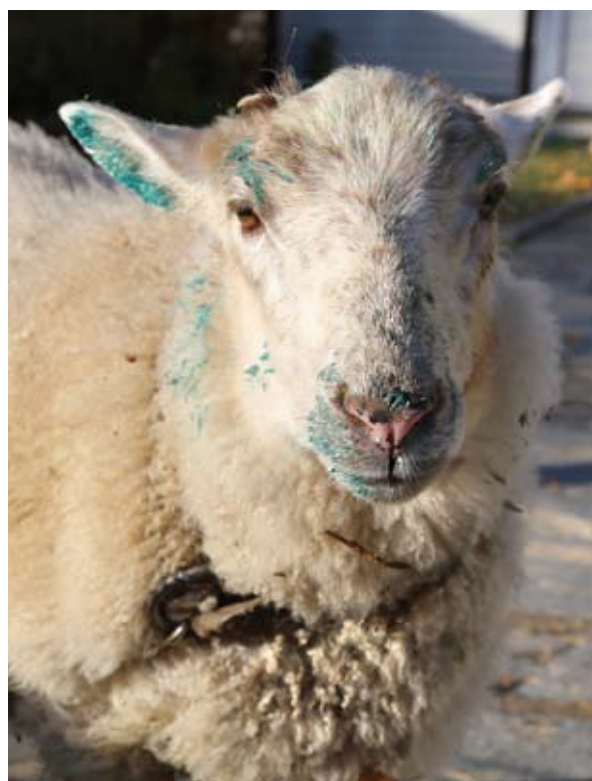
► Syyskuussa jo vahva ja vallaton Pilkku oli mukana remonttihommissa ja ehti saada värit päähänsä vain hetkeksi pihan reunaan jätetyistä työvälineistä.

Tuli kesä ja ruoho maahan, mutta emon opastuksen puuttuessa ruohon syöminen oli Pilkkulle vieras asia. Opettaminen oli työlästä, kaikki keinot ja ohjeet otettiin käyttöön. Pilkku sai maistaa ruohoa monessa muodossa kunnes oma halu heräsi ja ruokailu helpottui. Kasvatista tuli aktiivinen seuralainen ihmisten parissa. Lammasaitauksessa se viihtyi muiden lampaiden kanssa jos olin mukana. Jos poistuinkin, se odotti hakijaa pää aita-verkon raossa vikisten.

Kesä kului ja Pilkku sai juosta päivät vapaana pitkin pihaa ja pientareita. Yöksi se vietiin suojaan lampolaan. Se oli uskollinen toveri, mukana kaikissa talon askareissa ja kulki lakkaamatta perässä joka askeleella. Kun kahvitelimme kesällä ulkona, Pilkku kuului pöytäseuraan. Sen herkkua oli Mariekeksit ja maitokahvi. Jos olimme sisällä, se odotti ulko-oven edessä.

Syyskesällä lammaskatras vietiin Kontiolahteen ja Pilkku jäi ainoaksi. Siitä oli kasvanut iso lammas, mutta edelleen hyvätapainen ja uskollinen hoitajilleen ja pysyi pihassa vapaana. Vieraat saivat kyllä joskus juosta vikkelaan Pilkkua pakoon kulkiessaan pihan poikki. Puskemisen vaistot olivat heränneet. Myöhemmin syksyllä se sai kisailukaverikseen Pekka-pässin. Talvi on mennytkin rattoisasti. Kyllä maalla on mukavaa.

Pentti Kuosmanen

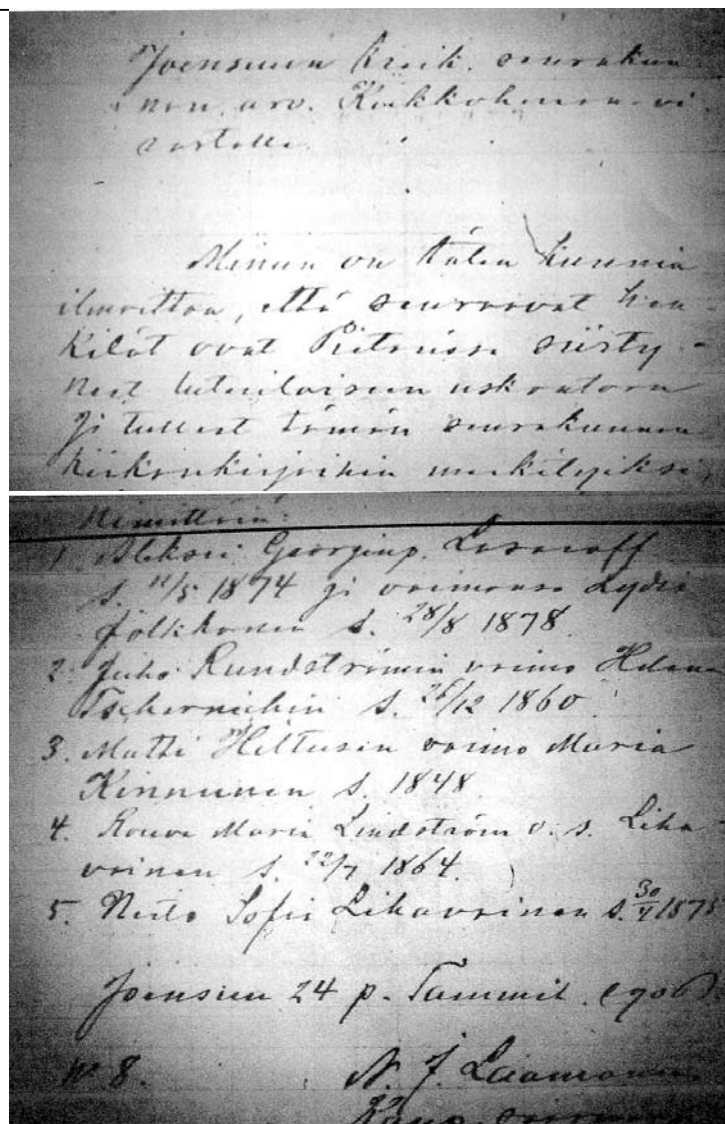

"Pietarin tie"

Naumasten sukujuuria tutkiessani olen todennut sen, että vaihto ortodoksiseurakunnasta luterilaiseen oli 1800-luvulla lähes mahdotonta. Tuomiokapitulin kiertokirjeessä v.1823 luterilaisia pappeja kiellettiin olemasta missään tekemisissä uskonasioissa ortodoksiseurakuntien jäsenten kanssa. Kaksi vuotta myöhemmin tuomiokapituli vielä, keisarin käskystä, kielsi luterilaista papistoa nimenomaan käännättämästä ortodokseja¹. Nämä säännökset olivat voimassa vuoteen 1906 saakka, jolloin Venäjällä astui voimaan uskonnonvapauslaki. Tähän rajoitukseen löysivät nokkelat henkilöt – osittain papiston avustamana – keinon, jota ryhdyttiin kutsumaan ”Pietarin tieksi”. Omasta seurakunnasta otettiin muuttokirja taskuun (yleinen tapa siihen aikaan), ja se vietiin Pietarissa Pyhän Marian luterilaiseen seurakuntaan. Tästä seurakunnasta otettu muuttokirja taas toimitettiin oman pitäjän luterilaiseen seurakuntaan. Näin oli uskonnon vaihto tapahtunut - ilman käännetytöitä. Tätä keinoa käytettiin runsaasti uskonnonvapauden koittaessakin.

Ensimmäisen kerran asia tuli minulle vastaan Edvard Naumasan (s.1861) ja hänen lastensa kohdalla. Hän oli tullut vävyksi Sätökseen, Sakarila n:o 12 tilalle, mentyään naimisiin Riitta Maria Lappalaisen (s.1865) kanssa. Heidät oli vihitty v.1882. Edvard oli saanut Pyhän Marian seurakunnasta muuttokirjan 4.1.1906 ja toimittanut sen Kuusjärven lut.srk:taan 19.3.1906. Varsinaista fyysistä muuttoa nähdäkseni ei ollut tapahtunut, ehkä pari matkaa Pietariin.

Vahvistusta tälle näkemykselleni sain Joensuun ort:n seurakunnan muuttaneiden luetteloa selatessani. Joensuun kaupungin saarnaa ja N.J.Laamanen oli lähettänyt Joensuun ort.srk:taan kirjeen, joka on päivätty 24.1.1906²: ”Minun on täten kunnia ilmoittaa, että seuraavat henkilöt ovat Pietarissa siirtyneet luterilaiseen

uskontoon ja tulleet tämän seurakunnan kirkonkirjoihin merkityiksi.” Luettelo käsittää viiden henkilön perustiedot.

Kolmannen esimerkin voisin mainita Kuusjärveltä, missä Petter Kirkinen (s.1899) Sysmä n:o 39, Tiitanniemi, on antanut lehtihaastattelun. Haastattelussa hän kertoo kotitilansa ja aikaisempien sukupolvien asioista avoimesti mm. uskonnon vaihdosta Pietarissa. Lehtileikkeen on liimannut Taipaleen ort:n srk:n kirkkoherra kirkonkirjaan tämän tilan kohdalle (Päiväys puuttuu).

Leppilammilla asunut Iivo Naumanen (s.1871) kävi vaimonsa pyynnöstä vaihtamassa uskontoa Pietarissa v.1905. Samalla hän vaihtoi etunimensä Juhoksi.

Todennäköistä on, ettei käytäntö ollut yksinomaan tällä alueella näin vaan se oli ”maan tapa”.

Erkki Taipale

¹ Taipaleen ortodoksinen seurakunta 400 vuotta s.131 ja 132.

² Kopio kirjeestä.

Harrastuksiini kuuluu teologian opinnot Itä-Suomen yliopistossa Joensuussa. Essee ”Raakel ja hänen perheensä ajanlaskumme alun Palestiinassa” liittyi eksegetiikan perusopintoihin. Sen tuli olla fiktiivinen eli kuvitteellinen mutta pohjautua alan kirjallisuuteen ja osoitettu prof. Lauri Thurénille. Tekstiä on lyhennetty huomattavasti alkuperäisestä.

Raakel ja hänen perheensä ajanlaskumme alun Palestiinassa

Kuva: Iija Louhio

Raakel laski varovasti painavan vesiruukun olkapäiltään kivikorokkeelle. Hän pyyhkäisi kämmenselällä hikeä otsaltaan. Kylän aukiolla leikkivät lapset kiinnittivät Raakelin huomion. Siellä juoksenteli myös hänen nuorimmaisensa Jaakob, jäntevä ja iloinen miehenalku. Raakel

pohti, että vilkas poika olisi tarvinnut ehdottomasti enemmän kuria, mutta hän oli vielä kovin pieni, vasta nelivuotias. Ensi vuonna Jaakob pääsisi alkeiskouluun oppimaan tooran sanaa. Raakelia hymyilytti, kun Jaakob juoksi torin halki pallon perässä ilosta kiljahdellen.

Miriam, Jaakobia pari vuotta vanhempi, leikki torin laidalla ystäviensä kanssa. Tytöt hyppäsivät ruutua ja yrittivät härnätä hyppijää menettämään tasapainonsa. Niin - Miriam... Tyttö oli syntymästään asti ollut pieni ja heiveröinen. Hänellä oli kuitenkin luja tahto oppia uutta, ja kun kylän rabbi oli sitä mieltä, että koulutus kuului myös tytöille, niin myös Miriam oli päässyt synagogan yhteydessä toimivaan alkeiskouluun. Hän osasi jo lukea ja oli kiinnostunut historiasta.

Vanhin poika Johannes opiskeli Jerusalemissa rabbi Menahemin johdolla. Tämä oli suuresti arvostettu mies, samalla kertaa sekä ankara että ymmärtäväinen. Raakel ajatteli seuraavaa viikkoa, jolloin Johanneksesta tulisi bar mitsva, käskyn poika. Silloin hän pääsisi julkisesti lukemaan pyhää kirjaa synagogassa.

Isä Sakarias oli ollut matkalla jo kolme päivää. Hän oli lähtenyt ystävänsä Simonin kanssa kalastamaan meren rannalle lähelle Jaffan kaupunkia. Simonilla oli kaupungissa ystävä, joka omisti suolaamon, jonne miehet veivät kalat suolattavaksi. Osan saaliista ystävykset halusivat myydä, osa vietäisiin kotiin. Sakarias halusi, että vanhimman pojan Johanneksen bar mitsva-juhlista tulisi täydelliset. Pelkällä kalalla eivät Raakel ja Sakarias olleet aikoneet esikoisensa juhlia

kuitata, olihan heillä syöttövasikka, joka teurastettaisiin ennen juhlia.

Matka Jaffaan oli sujunut ongelmitta. Rosvoistaakaan ei ollut pelkoa, kun miehet matkasivat suuremman seurueen mukana. Menomatka oli taitettu aasin selässä, mutta paluumatkalla aasin selkään lastattaisiin niin paljon tavaraa, että miesten olisi käveltävä. Sakariaksella, samoin kuin Simonilla, oli mukanaan varasandaalit, matkasäkki ja keppi. Aasilla matka Jerikon läheltä Jaffaan kesti vajaan päivän, paluumatkaan menisi kaemmin.

Miehet valmistautuivat kotimatkalle. Suolakalla pakattiin huolellisesti aasin selkään. Sakarias oli ostanut Raakelille tuliaiseksi kauniin silkkihiivin. Miriamille hän oli ostanut uudet sandaalit, villikko Jaakobille ihokkaan ja Johannekselle papyrukselle kirjoitettua Jumalan sanaa.

Raakel astui kotitalon keskuspihalle, jota ympäröi useampi huone. Yksi huoneista toimi keittiönä, josta Raakel oli erityisen ylpeä. Tällaisia asuntoja oli yleensä vain rikkailla, mutta Sakarias oli ahkera ja taitava

käsityöläinen, kaivertaja, jolta tultiin kauempaakin pyytämään erilaisia kuvioita milloin mihinkin käyttötavaraan. Lisäksi Raakelin veli Pietari oli puuseppä, joka kävi tarvittaessa auttamassa, kun Sakariaksella oli jokin suunnitelma heidän taloaan varten. Apu oli vastavuoroista, Sakarias kävi puolestaan auttamassa Raakelin veljeä. Jaakob jatkaisi isänsä työtä, kunhan ikää kertyisi. Johanneksesta tulisi kirjanoppinut, ja hentoinen Miriam löytäisi itselleen joskus puolison, joka olisi yhtä hyväluonteinen kuin isänsä Sakarias.

Tabita riensi emäntäänsä vastaan ja auttoi tätä nostamaan vesiruukun kivipöydälle. Tabita oli ollut Sakariaksen ja Raakelin perheessä syntymästään saakka. Raakelin ystävä oli kuollut lapsivuoteeseen ja vannottanut Raakelia pitämään tyttärestään huolta. Tabita ei ollut oikea apulainen, häntä pidettiin lähes

perheenjäsenenä. Opiskelusta Tabita ei kuitenkaan ollut kiinnostunut, häntä kiehtoivat ompelu ja kotias-kareet. Tyttö oli onnellinen, kun sai puuhastella Raakelin kanssa taloustöissä.

Jerusalemmissa ja sen lähiympäristössä, varsinkin talonpoikien keskuudessa oli noussut kapinamieltä roomalaisten kohtuutonta verotusta ja muita maksuja kohtaan. Oli maaverot, tietullit ja henkirahat. Veronkantajat petkuttivat sekä isäntiään että verotettavia kantamalla enemmän veroja kuin oli säädetty ja pistämällä suuren määrän verorahoista omiin taskuihinsa. Lisäksi kansan piti maksaa uskonnollisia veroja, kymmenyksiä ja temppeliveroja.

Eusebius seisoi Öljymäen laella aasiinsa nojaten. Hän katseli Jerusalemia matkan päästä ja kurtisti otsaansa. "Merkillistä tämä maailmanmeno. Kunpa noiden levottomuuksien vuoksi ei kaunis Jerusalemmimme tuhoutuisi!" Eusebius oli lähtenyt juhlimaan veljenpoikansa Johanneksen bar mitsva- juhlaa etujassa ja saapuisi veljensä taloon myöhään illalla.

Sakarias ja Simon olivat viettäneet yön taivasalla kirkkaiden tähtien alla. Lämpötila oli nopeasti muuttunut paahlavasta helteestä kylmäksi yöksi. He olivat kietoutuneet lämpimiin kamelinkarvoista kudottuihin viittoihin. Pään alle he asettelivat nahkaleilin, jossa oli etikalla maustettua vettä. Rahat oli piilotettu vyön sisään. Lähistöllä yöpyi muitakin matkustavia ja miehet sopivat, että osa heistä pitäisi vuorotellen vahtia rosvojen varalta. Miehiä oli matkassa kolmisenkymmentä ja osa heistä oli aseistautuneita. Näin matkanteko oli turvallisempaa.

Aamun sarastaessa jatkettiin taas matkaa eikä mennyt kauaakaan, kun oltiin Jerusalemin muurin lähellä. Koska kotimatka ei enää olisi pitkä, miehet päättivät poiketa markkinoilla. Siellä torimyyjät kauppasivat tavaroitaan äänekkäästi ja pöydiltä levisi houkuttelevien aromien tuoksu. Myytävänä oli taitavasti koristeltua keramiikkaa ja kauniita mattoja, joihin Sakariaksen huomio kiinnittyi. Sakarias päätti ostaa kauniin, pehmeän maton, joka asetettaisiin puolisoiden yösijan viereen. Aasin selässä oleva lasti oli melkoinen, mutta Sakarias päätti ostaa vielä kaksi uutta öljylamppua. Myös Simon osti tuliaisia. Enää puolenpäivän taival, ja miehet olisivat kotona hyvin onnistuneen matkan jälkeen.

Auringon viimeiset säteet valaisivat taivaanrantaan, kun Sakarias ja Simon saapuivat pienelle aukiolle, jonka läheisyydessä molempien talot sijaitsivat. Miehet hyvästelivät toisensa ja Sakarias asteli kotiportille. Voimakas jasmiinin tuoksu toivotti hänet tervetulleeksi kotiin ja miellyttävä lämpö levisi raajoihin. Voi, miten väsynyt Sakarias olikaan.

Ilta oli kaunis ja talon sisäpihalle oli katettu ruokapöytä. Tarjolla oli leipää, oliiveja, sipuleita ja hiillostettua kalaa. Juotavaksi oli raikasta vettä. Sakarias ha-

Kuva: Irja Louhio

lusi aina, että koko perhe nauttisi ateriat yhdessä. He kuulivat portilta huhuilua. Raakel riensi katsomaan, kuka oli näin myöhäinen kulkija. Tulijaksi osoittautui Eusebius, Sakariaksen veli! Raakel ja Tabita pesivät, kuivasivat ja voitelivat vieraan jalat ja ohjasivat hänet ruokapöytään. Uusi öljylamppu tuotiin pöytään vieraan kunniaksi, samoin viinikarahvi. Ruokailu sujui iloisissa merkeissä Eusebiuksen kertoessa kuulumisia ja Sakariaksen niin ikään kertoessa matkastaan Jaffaan. Tämän jälkeen siirryttiin sisätiloihin ja Sakarias jakoi tuliaiset perheelleen. Lapset ohjattiin viimein nukkumaan, vain Johannes sai jäädä miesten seuraan. Nämä nousivat pieneen kattotasanteella olevaan huoneeseen. Raakel puhdisti ruokapöydän, sijasi vieraalle vuoteen ja meni sen jälkeen makuulle.

Kuva: Irja Louhio

Seuraavana aamuna Raakel, Tabita ja Miriam nousivat hyvissä ajoin valmistamaan sapattia. He leipoivat leipää, valmistivat ruokia ja siivosivat talon. Raakel oli

Sakariaksen vielä ollessa matkalla varannut myös kalaa, taateleita ja viikunoita sekä hyvää viiniä.

Ennen auringonlaskua kaikki kävivät vuorollaan kylpemässä. Kun viimeiset auringonsäteet piiloutuivat horisontin taa, sapattilamppu sytytettiin. Vielä ei kuitenkaan syöty, piti odottaa sapatin aamua ja lähteä synagogaan. Sinne menivät Sakariaksen perheestä vain aikuiset. Kotiin tultuaan kaikki pesivät kätensä ja istuutuivat pöytään. Sakarias luki rukouksen ja aterialoitetiin jakamalla jokaiselle leipää.

Aamuauringon valaistessa huoneita Raakel nousi istumaan vuoteen laidalle, venytteli siinä hetken ja astui sitten pehmeälle matolle. Sakarias nousi myös ja syötyään palan leipää ja juotuaan kupillisen raikasta vettä hän lähti verstaalleen. Sinne häntä seurasivat

Eusebius ja pikku Jaakob. Sakariaksella oli paljon töitä, mutta niiden lomassa hän kaiversi pronssilaat- taan kauniita kuvioita. Laatta oli tarkoitus kiinnittää vyöhön, joka olisi osana Johanneksen rukousviittaa. Viitta ja vyö annettaisiin Johannekselle seuraavana sapattina. Vieraita tulisi bar mistva- juhlaan kolmi- senkymmentä. Sakarias suunnitteli Eusebiuksen kanssa, miten ruokapöytä sijoitettaisiin sisäpihalle. Miehet päätyivät kahteen pöytään, joista toisessa istuisivat miehet ja toisessa naiset sekä lapset.

Seuraavana aamuna Raakel ja miehet lähtivät Jeru- salemissa sijaitsevaan synagogaan. Mukaan liittyivät Raakelin veli Pietari, joka oli yöpynyt perheineen majatalossa sekä joukko Raakelin ja Sakariaksen läheisiä. Vaimot ja lapset odottelivat ulkosalla, sillä lapset olivat vilkkaita ja olisivat saattaneet häiritä. Vain muutama nainen meni sisälle synagogaan sen neliönmuotoisen salin yläpuolelle olevalle parvek- keelle. Sieltä he saattoivat seurata Johanneksen juh- lallista Tooran lukua. Siellä istui myös ylpeä Raakel, jonka silmäkulmasta valahti kyynel, kun Johannes seisoi miehekkäänä seurakunnan edessä.

Synagogasta kaikki lähtivät Raakelin ja Sakariak- sen talolle. Sakarias otti juhlapukuiset vieraat vas- taan rauhan suudelmalla. Vieraat ja perhe istuutu-ivat käsien pesemisen jälkeen pöytiin kukin omalle paikalleen. Tabita ja Raakel voitelivat vieraiden päät hajustetulla öljyllä. Johannes sai kunnian lausua ruo- karukouksen. Lopuksi nautittiin hunajaisia leivok- sia.

Illan muuttuessa yöksi vieraat majoitettiin eri huoneisiin. Ne, jotka asuivat lähellä, menivät kotei- hinsa nukkumaan. Johannes otti lahjaksi saamansa makuualustan, kietoi paksun viitan ympärilleen ja meni talon puutarhaan nukkumaan. Hedelmäpui- den oksien välistä kimmelsivät tähdet kuin onnitel- len Johannesta. Lopulta pojan silmät painuivat kiin- ni ja hän vajosi syvään uneen.

Sakarias lähti saattamaan rabbi Menahemia. Tämä ei asunut kaukana. Matkalla Sakariasta hymyilytti rabbin kulkiessa raskaasti puuskuttaen, viitan liepeet maata viistäen. Iso vatsa pompahteli ylös alas rabbin askeltaessa eteenpäin. Rabbi oli valmis huomautta- maan seurakuntalaisille ylensyönnin vaaroista ja muista kohtuuttomista nautinnoista. Toisaalta tun- tui siltä, ettei hän aina itsekään muistanut omia oh-

jeitaan. Hän oli kuitenkin lempeä ja hyväsydäminen mies.

Vieraat alkoivat lähteä kukin omalle taholleen, niin myös Eusebius. Raakel oli pakannut Eusebiuk- sen mukaan makeita leivonnaisia lapsille ja vaimolle Hananelle vietäväksi. Eusebiusta odotti valtava työ- määrä. Paikallinen kauppias oli tilannut häneltä pal- jon ruukkuja ja maljoja.

Raakelin veli Pietari jäi vielä sisarensa perheen luo. Sakariaksella ja Pietarilla oli paljon keskusteltavaa. He pohtivat, miten taitava puuseppä ja taitava kaiver- taja voisivat hyödyntää toistensa taitoja. Yhteistyötä oli toki tehty ennenkin. Pietarilla oli talo ja puusepän verstaas lähellä Jerusalemiä eikä sieltä ollut jalkaisin kuin puolenpäivän matka Raakelin ja Sakariaksen luo. Pikku Jaakob ihaili Pietarin verstasta, joka oli täynnä mitä erilaisimpia työkaluja. Oli kirveitä, sa- hoja, veitsiä, nauloja ja piiluja. Näitä kaikkia tarvitiin, koska puusepältä saatettiin tilata mitä milloin- kin: taikinakaukaloita, lippaita, vuoteen kehyksiä ym. Enolla oli Jaakobin mielestä hassu tapa pitää lastua korvan takana, mikä nauratti villikkkoa kovasti ja usein hän yritti siepata sen pois Pietarin korvalli- selta.

Johannes oli lähtenyt aamuvarhaisella synago- gaan. Hän tunsu itsensä jotenkin aikuiseksi. Niinhän hän lakien mukaan olikin. Johannes kietoi ihokkaan päällä olevaa viittaansa tiukemmin ympärilleen, sillä ilma oli vielä kylmä. Tilanne muuttuisi toki hetkessä auringon noustessa korkeammalle. Viitta oli vanha mutta siisti. Uutta viittaansa Johannes ei vielä ollut halunnut laittaa ylleen.

Aurinko oli korkeimmillaan, kun talo oli saatu sii- votuksi. Raakel oli onnellinen siitä, että juhlat olivat sujuneet hyvin ja vieraat olivat kiitelleet hyvästä ruo- asta. Päivällisen jälkeen, kun muut olivat vetäytyneet huoneisiinsa levolle, Raakel astui perheen pieneen puutarhaan, missä hän viihtyi paremmin kuin mis- sään muussa talon osassa. Jasmiinipensaan voima- kas tuoksu ympäröi Raakelia. Hän ihasteli puutarhan värikkäitä kukkia. Raakel istahti viikunapuun alle. Myöskään Mariam ei ollut mennyt levolle, vaan oli seurannut äitiään puutarhaan, istahti hänen viereen- sä ja painoi päänsä tämän syliin. Raakel koki ihanan rentouden tunteen jäsenissään. “Dolce far niente, mikä ihana toimettomuus!” Hän hymyili ja nukahti.

Kuva: Irja Louhio

VASTAKOHTIEN ETELÄ-AFRIKKA

Teksti ja kuvat: Irja Louhio

Suurten kaupunkien lentokentät eivät eroa paljon toisistaan. Kansallisuuksien kirjo virtaa läpi odotushallien ja taxfree myymälöiden vuorokaudesta toiseen. Henkilökunnasta mustat ja värilliset siivoavat, kantavat, kuljettavat laukut ja tarjoilevat. Niin oli myös Johannesburgissa saavuttuani kiertomatkalle Etelä-Afrikkaan marraskuussa 2013. Missä se Afrikka piileksii, mietin. Se löytyi kyllä maukkaasta ja kauniisti tarjolle asetetusta ruuasta ja ravintolan henkilökunnan esityksestä jo ensimmäisenä iltana. Afrikka putkahti yllättäen esiin pitkin matkaa soittona, lauluna, vahvoina väreinä ja veistoksina, vaihtelevana luontona eläimineen avaran taivaana alla ja pauhaavana merenä tuulineen.

Luonto on erikoisen vaikuttava, vaikka lähes kaikki suuremmat villieläimet on siirretty luonnonpuistoihin ja suurin osa metsistä on kaadettu ja kaskettu viljelyksille, karjalle ja puusutuksille. Tasangot, vesistöt ja kukkivat vuorenrinteet vaihtelivat. Oli kevätkesä. Sinisenä kukkivat suuret jakarandapuut ja sinililjat hoh-

tivat kukassa katujen varsilla ja pihapiireissä. Sisämaassa ohitimme hylättyjä kultakaivoksia ja hiilivoimaloiden muokkaamia maisemia kilometrien pituisine sorakasoineen. Tiet kiemurtelivat usein korkealle ja näkymät avautuivat yli vuorten ja kanjonien. Ilmanala saattaa muuttua päivän aikana useaan kertaan, riippuen siitä millä puolella vuorta olet. Ensimmäisessä hotellissamme kyltit varoittivat virtahepo- krokotiili- ja apinavaarasta ja joessa oli bilhartsiavaroitusta. Se oli myös malaria-alueita. Pimeällä ei saanut liikkua ulkona hotellin terasseja kauempana. Henkilökunta kuljetti jos liikkumiseen oli tarvetta. Tietysti uteliaisuus voitti ja tutkailimme joen rantoja illan hämyyn saakka, mutta virtahepoja ei sillä kertaa nähty.

Krugerin kansallispuistossa nukuimme telttamaisessa majoituksessa luonnon äänien keskellä. Hotellialueet on eristetty korkealla sähköaidalla eläinpuistosta. Ensimmäinen safaripäivä oli aurinkoinen, mutta avojeepissä tuulinen. Yöllä myrskysi ja satoi kaatamalla. Sade jatkui koko

seuraavan safaripäivän. Olimme likomärkiä ja lämpötila oli laskenut yli 30 asteesta 15 asteeseen. Sadeasut eivät pitäneet vettä, mutta onneksi reissomme oli antoisa. Ehkä juuri sateen ansiosta eläimet lähtivät liikkeelle.

◀ Sarvi-
kuonojen
ongelmana
on salamet-
sästys.

Tien varsilla ruokaili sarvikuonoja, norsuja, kirahveja, seeproja, vesipuhveleita, pahkasikoja, vedessä lilluvia virtahepoja, villikoiria, värikäitä lintuja, liskoja ja erilaisia antiloopeja. Meidän avojeoppiämme kierteli kiinnostuneena kahden poikasen kanssa solakka gebardi. Ehkä ruoka tuoksui, mutta olimme liian suuri saalis.

Leijonat olivat kaataneet seepran. Se rötkötti osaksi syötynä lähellä tietä. Leijonaperhe loikoili pensaiden takana vartioiden sitä seuraavanakin päivänä. Korppikotkia oli ilmestynyt puunlatvat täyteen ja raadon haju levisi satojen metrien päähän. Täytyy myöntää, että kerran äännähdin kun elefantti tallusteli korviaan heilutellen meitä vastaan pitkin tietä. Kuski pysäytti auton ja odotimme hiljaa. Se siirtyi onneksi tien reunan ja ohitti meidät kosketusäisyydeltä. Tuli mieleen tositapaus kuinka norsu oli kaatanut japanilais-turistien jeepin juuri siellä.

◀ Hyena hoiti
vajaan vuoro-
kauden ikäisiä
poikasiaan.
Kolmas nuk-
kui emonsa
kainalossa
tien vieressä.

Eläimet eivät yleensä välitä autoista. Edellisenä yönä syntynyt hyenan poikanen nukkui emonsa kainalossa lähes tiellä ja uros paimensi kahta muuta vastasyntynyttä.

a)

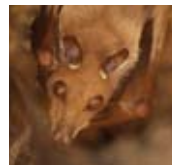
Toisena iltana hotellin oppaat veivät meidät yösafarille läheiselle vuorelle. Loppumatka oli tarkoitus kavuta jalkaisin, mutta

oppailla ei ollutkaan aseita mukana. Turistiryhmä ei saa poistua autosta ilman metsästyskivääriä. Paikalliset ratkaisivat pulman ja käväisivät katsastamassa onko kukkula varattu. Takaisin tulivat ja antoivat ohjeen: "Mennään vaan, mutta jos jotain ilmaantuu, meidän on keräännyttävä lähemmäksi tiiviiksi ryhmäksi ja hillittävä itseämme olemalla ihan hiljaa". Niin me pinkaisimme kallioille ja hetkessä unohdimme ohjeet, mutta leijonaa ja auringonlaskua emme nähneet. Vain Kudulauman siluetti piirtyi viereisen kukkulan päällä ja pieni kalliokiipijä pinkaisi rinnettä ylös. Kulotukset loimottivat kaukana maisemassa. Tuli mieleen suomalainen juhannus yö.

b)

Afrikka on täynnä termiittikekoja, siksi toivoin näkeväni niissä majailevan mangustin. Toive toteutui ja tien reunasta löytyi kääpiömangustin pesä hylätyssä termiittikeossa. Sade oli luultavasti kastellut pesäkolon. Seurasin läheltä kun poikasista siirreltiin suussa kanniskellen kolosta toiseen.

c)

Lennon jälkeen Johannesburgista Port Elizabethiin näkymät olivat huikeita. Knysnasta ja Kapkaupungista Pöytävuoren juurelta teimme päivän retkiä bussilla Garden Routea pitkin Hyväntoivon niemelle ja tutustuimme rannikkokyläin. Kiipesimme Kap Pointin vanhalle majakalle. Siellä tuuli tuntui repivän vaatteet päältä. Rannikolla paikan nimet ovat valloittajiensa mukaan englanninkielisiä. Sisämaassa saksaa ja hollantia. Nimiä on alettu vaihtaa takaisin eri heimojen alkuperäiskielille. Etelä-Afrikassa on 11 virallista kieltä.

d)

▲ Oikea palsta: a) Harvinainen villikoiro.
b) Kääpiömangusti kolossaan. c) Lähes
kissan kokoiset lepakot päiväpiilossaan
räystäään alla. d) Hohtava loistokottarainen.
▼ Utelias gepardiperhe.

a)

b)

Kasvillisuus on eteläkärjessä enimmäkseen matalaa ja värikästä. Keltaiset ja oranssit proteapensaat olivat vielä täydessä kukassa. Siellä kasvaa yli 1000 lajia joita ei tavata muualla. Kaupungit ovat siistejä, matalasti rakennettuja, eurooppalaistyyllisiä ja valkoisia. Vesijohtovettä voi juoda koko maassa. Hiekkarannoille laskevia rinteitä peittää huvila-alueet. Länsipuolen rannoista ei voi paljon nauttia, koska 12 asteinen Benguelan merivirta pitää veden aina kylmänä. Itäpuolella on lämpimämpi Agulhas. Ne tuovat uijien harmiksi myös paljon haita. Virrat kohtaavat Afrikan kärjessä. Meri on siellä arvaamaton ja tuulinen. Sen huomasi matkalla Mandelan vankilasaarelle Robben Islandille. Laiva pysähtyi takaisin tullessa kaksi kertaa. Emme tiedä mitä meressä tapahtui, joko ristiaallokko, merivirta tai voimakas laskuvesi. Laivassa ei saanut liikkua. Meren pinta muuttui viirulliseksi ja aallokon muoto muuttui hetkessä.

c)

Patikoimme Tsitsikaman riippusilloilla ja rinteillä liianien ja kallojen keskelä. Tiesimme, että seutu on valaiden reitillä. Syksyllä ne matkaavat Etelämantereelle

päin kasvatettuaan poikaset pohjoisemmassa. Toiveemme toteutui ja etelänmustavallas hyppäsi ja puhalteli vesisuihkuja. Samoilla rinteillä lepäili kissan kokoisia hauskoja kalliotamaaniperheitä. Pienillä Afrikan pingviineillä oli sulka-satoaika. Ne hoitivat höyhenpeitettään ja välillä pulahtivat mereen vilvoittelemaan paahtavasta keskipäivän auringosta.

d)

e)

▲ Pyykkiä kuivaa joka puolella mustien asuinalueilla. Äidit pesivät ja lapset pysyvät puhtaina oloista huolimatta. Puhdasta vettä riittää kaikille.

◀ Perinteisiin asuihin pukeutuneita käsityöläisiä vanhassa kultakaivoskaupungissa Pilkins Prestonissa.

◀ Aasialaistaustaisten ja muslimien asuttama pastellin sävyinen Malay Quarter Kapkaupungissa. Jokainen talo oli eri värinen.

◀ Kapkaupungissa Hilton hotellin edessä olevan patsaan nimi on: "Ei kaikki ole mustavalkoista".

Hämärän laskeuduttua suurkaupunkien kadut hiljenevät, kun tuhannet työntekijät siirtyvät päivän päätyttyä vaatimattomille asuinalueilleen kaupungin ulkopuolelle. Väestöstä noin 80 % on mustia ja värillisiä. Kotivierailut heidän kodeissaan nostivat tunteet pintaan.

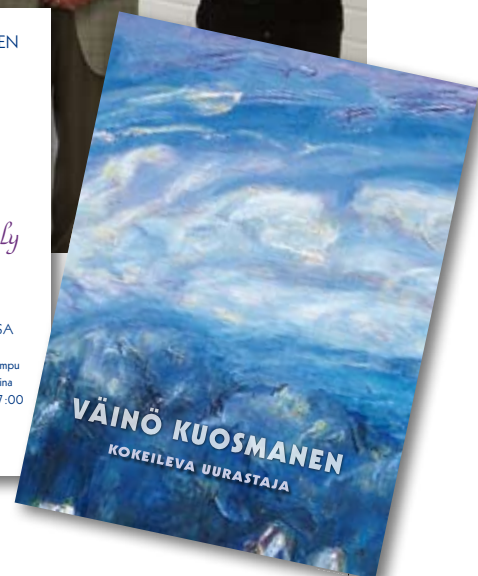
Tilanne on muutoksessa. Mustista noin viidenes kuuluu nykyään jo keskiluokkaan ja valtio rakentaa uusia asuntoja hökkelialueiden tilalle. Kaikkia lapsia ei saada vielä kouluun ja päiväkoteihin. Lapsia syntyy paljon ja mustien työttömyysluvut ovat suuria.

Irja Louhio

◀ Vasen palsta: a) Mandelan vankilasaaren rannassa Robben Islandilla myrskyää. Takana Kapkaupunki ja Pöytävuori, joka on saanut nimensä pöytäliinaa muistuttavista pilvistä. Ne laskeutuvat vuoren päälle roikkumaan lähes joka päivä. b) Protean kukka. c) Kalliotamaaniperhe päiväunilla. d) Merileijonien saari. Myös saaren ympäristön vesi oli merileijonia täynnä. e) Afrikan pingviinit hoitavat sulkaheitettään.

▲ Väinön sisarukset seisomassa vas. Liisa Säynätjoki, Annikki Elonen, Kauko Kuosmanen, Irja Louhio ja Pentti Kuosmanen. Oikealla Väinön taidemaalariystävä Raimo Mielonen. Edessä istuu veljesten vaimot vas. Maija-Riitta Kuosmanen ja Kirsti Kuosmanen.

Muistonäyttelyssä tavattiin

Teksti ja kuvat: Irja Louhio

▲ Avajaisvieraita. Vasemmalla Väinön poika Ari Kuosmanen.

▲ "Olkaa hyvä ja istukaa pöytään", pyytää Irja Kuosmanen. Vasemmalla Liisa Säynätjoki, Kirsti Kuosmanen ja Seppo Kuosmanen. Oikealle istumassa Annikki Elonen.

► Kuva oikealla: Partalanmäellä vas. Kauko, Seppo ja Pirjo Kuosmanen, Annikki Elonen, Maija-Riitta, Pentti, Irja ja Sussi Kuosmanen, Liisa Säynätjoki ja Kirsti Kuosmanen.

Vuonna 2010 huhtikuussa Väinö Kuosmanen (1922–2010) siunaustilaisuuden jälkeen katselin hänen kotinsa seinillä olevia maalauksia. Väinö oli Ilmari ja Anna (o.s. Naumanen) Kuosmanen vanhin poika ja harrasti taidetta usean vuosikymmenen ajan. Syntyi ajatus taideteosten kuvaamisesta ja luettelomisesta. Ehdotin sitä omaisille ja aloitin kuvaukset samalla matkalla. Saimme teokset ja tärkeimmät käänteet hänen elämästään kootuksi kirjan muotoon. Maalauksia löytyi ympäri Suomea, vain muutama jäi jäljittämättä. Ajatus Väinön muistonäyttelystä toteutui ja avajaiset olivat Outokummun Kirjastogalleriassa 3.6.2013. Valoisa ja ripustuksesta tunnelmalliseksi muotoutunut galleria oli hyvä paikka ystävien ja sukulaisten tapaamiselle. Kesäiltä jatkoimme Partalanmäellä läheisten kesken.

Kunniamaininta

Naumaseen sukuseura ry:n lehti sai syksyllä 2013 kunniamaininnan Sukuviesti-lehden järjestämässä Sukulehtikilpailussa. Kilpailu järjestetään joka toinen vuosi.

Sukuseuran logolla varustettuja paitoja

Myytävänä sukuseuran logolla varustettuja paitoja 8 kpl.

Miesten paidat:

t-paita, musta, koko L, 1 kpl
kauluspaita, musta, koko 41–42, 1 kpl
pikeepaita, musta, koko XL, 1 kpl
pikeepaita, musta, koko L, 3 kpl

Paitojen hinnat ovat: t-paita 16 €
pikeepaita 20 €

Tilaukset ja lisätietoa paidoista: Tauno Naumanen
puh. 050 403 9541 tai sähköposti tauno.naumanen@netti.fi

Myytävänä viirejä

Isännänviiri: saatavana vain tilauksesta
Pöytäviiri: hinta 33,5 €/kpl (10 kpl)

Lisätietoja:

Tauno Naumanen puh. 050 403 9541 tai
sähköposti tauno.naumanen@netti.fi

Mainoshinnat tähän lehteen: – koko sivu 180 €
– 1/2 sivu 90 €
– 1/4 sivu 45 €

Seuraava lehti ilmestyy 2015

Lehden materiaali tulee toimittaa lehtitoimikunnalle 30.1.2015 mennessä. Toivomme mahdollisimman monen osallistuvan materiaalin keräämiseen. Kaikki on tärkeää, niin nykyinen elo kuin vanhojen aikojen muistelu.

Henkilöluettelo Naumasista,
jotka ovat lähtöisin Liperin pitäjältä
Taipaleen ja Sotkuman kylistä.

Erkki Taipale

Sukutietoja

Erkki Taipale on kerännyt Naumaseen sukutietoja jo monta vuotta. Nyt hän on saanut tiedot yksiin kansiin. Sukuseuran hallitus on painattanut sukututkimuksesta 45 kpl painoksen. Suuret Kiitokset Erkkille tekemästään työstä. Erkin tutkimuksessa on lähes 100 sivua. Siinä on 624 perhetaulua ja 2839 nimeä. Tutkimus on A4 kokoinen ja pehmeä kantinen.

Kirjan hinta on 10 € kpl + postikulut, jotka ovat 3 €.
Kirjaa voi tilata: **Tauno Naumanen** puh. 050 403 9541 tai
sähköposti tauno.naumanen@netti.fi
Se maksetaan postikuluineen sukuseuran tilille:
FI 8557 705 320 032 085 (ei välilyöntejä).

Sukututkimusta on saatavana myös ensi kesän sukutapaamisessa.

JÄSENLUETTELO

Ainola Kirsi	Käsämä	Naumanen Mauri	Outokumpu	Siitonen Pirkko	Kuopio
Andronoff Teija	Kanvik	Naumanen Petri	Outokumpu	Siitonen Pekka	Kuopio
Asikainen Meeri	Niittylahti	Naumanen Pekka	Vantaa	Silvennoinen Ritva	Joensuu
Elonen Annikki S	ipoo	Naumanen Vilho Y	löjärvi	Soukka Maili	Lohja
Gauthier Kaisu	Kanada	Naumanen Matti	Outokumpu	Stenius Marja Liisa	Espoo
Haapasalo Rauha	Outokumpu	Naumanen Sinikka	Outokumpu	Säynätjoki Liisa	Joutsa
Hakkarainen Sirpa	Helsinki	Naumanen Jarno	Joensuu	Taipale Suoma	Helsinki
Halttunen Mirja	Kouvola	Naumanen Terttu	Viinijärvi	Taipale Erkki	Helsinki
Helske Eeva	Myrskylä	Naumanen Tapio	Viinijärvi	Taipale Susanna	Tampere
Helske Heikki	Myrskylä	Naumanen Marita	Vaajakoski	Tirronen Päivi	Mikkeli
Hiltunen Sari	Ylämylly	Naumanen Tapani	Vaajakoski	Tolonen Lea	Outokumpu
Hirvonen Tarja	Mäntsälä	Naumanen Keijo	Valkeala	Turunen Kati	Joensuu
Hämäläinen Kyösti	Ylämylly	Naumanen Anne-Mari	Joensuu	Uksulainen Marjukka	Lahti
Ikonen Katri	Kangasala	Naumanen Jari	Hyvinkää	Vainio Meri	Hämeenlinna
Karttunen Riikka	Lehmo	Naumanen Liisa	Outokumpu	Vihervalli Annikki	Kempele
Kettunen Ritva	Espoo	Naumanen Kauko	Outokumpu	Vihervalli Päivi	Haukipudas
Kettunen Saara	Outokumpu	Naumanen Merja	Helsinki	Vihervalmi Ulla	Hämeenlinna
Kiiskinen Lea	Viinijärvi	Naumanen Eeva	Outokumpu	Viljamaa Lea	Lempäälä
Kiiskinen Petri	Viinijärvi	Naumanen Raija	Lohiranta		
Kokki Sirpa	Muurame	Naumanen Eveliina	Kantvik		
Kontkanen Esko	Vantaa	Naumanen Mirja	Vantaa		
Kontkanen Raija	Joensuu	Naumanen Veikko	Vantaa		
Koponen Maija	Outokumpu	Naumanen Heikki	Nurmes		
Koponen Esa	Outokumpu	Naumanen Päivi	Outokumpu		
Koponen Timo	Outokumpu	Naumanen Arvo	Outokumpu		
Koponen Martti	Outokumpu	Naumanen Reijo	Outokumpu		
Koponen Aino	Pieksämäki	Naumanen Ritva	Valkeala		
Koskenkorva Pirjo	Karkkila	Naumanen Virpi	Varkaus		
Koskenkorva Aino	Viinijärvi	Naumanen Pekka	TimoJuuka		
Kuivalainen Maila	Joensuu	Naumanen Matti	Suhmura		
Kuivalainen Toivo	Joensuu	Naumanen Katja	Joensuu		
Kuosmanen Pentti	Outokumpu	Naumanen Raimo	Kuopio		
Kuosmanen Kauko	Espoo	Naumanen Paula	Porvoo		
Kuosmanen Pirjo	Joensuu	Naumanen Jari	Tuusula		
Kuosmanen Ari	Jyväskylä	Naumanen Olavi	Jämsä		
Lahtinen Pinneli	Nummela	Naumanen Maarit	Helsinki		
Lappi Ritva	Espoo	Norppa Sirkka	Mikkeli		
Linnamaa Kari	Helsinki	Oinonen Raili	Ylämylly		
Luostarinen Harri	Heinävesi	Pakkalan Riina	Joensuu		
Louhio Irja	Helsinki	Pakkanen Martti	Outokumpu		
Matinlassi-Röntynen		Piiparinen Raimo	Viinijärvi		
Seija	Kempele	Pulli Anja	Outokumpu		
Myöhänen Raija	Kajaani	Ratilainen Riikka	Outokumpu		
Naumanen Aune	Outokumpu	Riikonen Liisa	Outokumpu		
Naumanen Olavi	Outokumpu	Riikonen Eija	Outokumpu		
Naumanen Eila	Outokumpu	Riikonen Jyrki	Outokumpu		
Naumanen Raimo	Outokumpu	Räsänen Riitta	Somero		
Naumanen Pirkko J	Joensuu	Räsänen Anja	Outokumpu		
Naumanen Tauno	Joensuu	Räsänen Arto	Helsinki		
Naumanen-Salmela	Tiina Kuopio	Rönkkö Seija	Harinjärvi		
Naumanen Pirkko	Outokumpu	Seilonen Tuire	Joensuu		

NUORISOJÄSENET

Naumanen Tatu	Outokumpu
Naumanen Reetta	Outokumpu
Naumanen Simo	Porvoo
Naumanen Siiri	Porvoo
Naumanen Enni	Porvoo
Naumanen Lempi	Porvoo

NAUMANEN OY

Joensuu • Kuopio • Siilinjärvi • Pieksämäki • Juuka • Nurmes

**KAIKKEA RAKENTAMISEEN
JA
REMONTOINTIIN**

Outokummun kaupungin keskustaa tammikuussa v. 2013.

- a) Entinen Yhteiskoulu vuoteen 1974. Kummun koulun toiminta loppui tässä rakennuksessa v. 2012. Rakennettu vuosina 1950, 1955 ja 1963.
 - b) Luterilainen kirkko rakennettu v. 1955.
 - c) Entinen apteekki 60-luvulle saakka, rakennettu v. 1930. Nykyinen kulttuuritoimintojen harjoittelutila.
 - d) Kaivosmuseoaluetta.
 - e) Entinen posti vielä 1990-luvulle saakka. Nyt liiketiloja.
 - f) Entinen Seurojentalo, Matkahuolto ja Shell, rakennettu v. 1957. Nykyinen Nuorisotalo Servo, Ammattiopiston tanssilinjan sali ja pizzeria.
- Etukansi: Entisen Kummun koulun seinämaalaus.
Tekijät: Ahosenniemen pojat / Erkki Saarilehto 1982.

